

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง
ที่บ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

Development of Promoting Literacy Skills Process Using Folk
Songs for Undergraduate Students of Early Childhood Education

นางฉลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์

นางสาวรัชยา เชื้อกลาง

นางณัฐณี เจียรกุล

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

รายงานการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง
พื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

Development of Promoting Literacy Skills Process Using Folk Songs
for Undergraduate Students of Early Childhood Education

นางฉลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์

(คณะครุศาสตร์ สำนักงานเขตวิทยาสุพรรณบุรี)

นางสาวรัศยา เชื้อกลาง

(คณะครุศาสตร์ สำนักงานเขตวิทยาสุพรรณบุรี)

นางณัฐณี เจียรกุล

นักวิจัยอิสระ

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

2560

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต

(งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนจากงบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ปีงบประมาณ 2558)

หัวข้อวิจัย	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
ผู้ดำเนินการวิจัย	นางฉลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์ นางสาวรัชยา เชื้อกลาง นางณัฐณี เจียรกุล
ที่ปรึกษา	ผศ.ดร.สุทธิพรพรณ อีรพงศ์
หน่วยงาน	สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ วิทยาเขตสุพรรณบุรี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ปี พ.ศ.	2560

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเพื่อวิจัยและพัฒนาสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง นี้ ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติสาขาการศึกษาปฐมวัย ในประเทศไทย จำนวน 3 แห่ง การสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการคัดเลือกอย่างเจาะจง (purposive sampling) โดยผู้วิจัยคัดเลือกทั้งหมด 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 แบบสำรวจความคิดเห็นการพัฒนาตนเองทางด้านทักษะทางภาษา ระยะที่ 2 การพัฒนาสื่อด้านภาษาด้วยกิจกรรมการสอนผ่านเพลงพื้นบ้าน ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหวและมีเนื้อเพลงประกอบ ระยะที่ 3 การอบรมในครั้งนี้ ใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 6 ชั่วโมง และระยะที่ 4 แบบทดสอบเพื่อวัดเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน แบบสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยมี ดังนี้

นักศึกษามีเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน เมื่อเรียงตามลำดับมากไปน้อย 5 ลำดับแรก ได้แก่ 1) สิ่งสำคัญของการเป็นครูปฐมวัย คือ การสื่อสารทักษะทางภาษา 2) เชื่อมั่นว่าการสอนระดับปฐมวัยที่เน้นด้านทักษะทางภาษา ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย 3) การสอนระดับปฐมวัยนั้นควรใช้ทักษะทางภาษาที่มีรูปแบบง่ายสามารถนำไปใช้ได้ 4) การสื่อสารกับเด็กปฐมวัย เป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินไป น่าสนใจและก็ทำได้ 5) สามารถนำความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้ไปแนะนำผู้อื่นได้

Research Title	Development of Promoting Literacy Skills Process Using Folk Songs for Undergraduate Students of Early Childhood Education
Researcher	Mrs.Chalapich Boonchitsitsak Ms.Rattaya Chueklang Mrs.Nathinee Jiarakul
Research Consultants	Asst. Prof. Dr.Sudthipan Teerapong
Organization	Early Childhood Education Program, Faculty of Education, Suphanburi Campus, Suan Dusit University
Year	2017

The purpose of the research was to research and development of promoting literacy skills process using folk songs for undergraduate students of Early Childhood Education and development literacy media using folk songs for undergraduate students of Early Childhood Education. The population was totally 150 undergraduate students of Early Childhood Education from 3 universities of Thailand. The purposive sampling was implied. The research tools was 4 phases, the first phase was questionnaire for develop literacy skills, the second phase was development of literacy media skills using folk songs, the third phase was workshop for 6 hours, the fourth phase was attitude questionnaire of development of promoting literacy skills process using folk songs and questionnaire of satisfied for development of promoting literacy skills process using folk songs. The fundamental statistics were analyzed including frequency, percentage, standard deviation, coefficient of variation. The results of research were as follows :

The attitude for development of promoting literacy skills process using folk songs were mostly in higher level. The prior five ranking of mean of those characteristics from higher to lower were 1) The important factor to be early childhood teacher is literacy skills 2) Believed that early childhood instruction focused on literacy skills can learning for children easily 3) Early childhood instruction should use easy to use language skills 4) The communication with early childhood children is not too difficultly, interesting and everyone can do 5) the knowledge from workshop can be introduce to another one.

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดำเนินสำเร็จลุล่วงได้ด้วยความร่วมมือจากคณะผู้บริหาร และ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ สำนักงานวิทยาเขตสุพรรณบุรี ผู้วิจัยจึงใคร่ขอขอบคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.สุทธิพรพรณ ธีรพงศ์ และผู้เชี่ยวชาญ ที่ตรวจแก้ไข อาจารย์ทุกท่านที่ให้ คำปรึกษา และเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขงานวิจัย จนประสบความสำเร็จไปได้ด้วยดี

สุดท้ายนี้ ขอขอบพระคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่สนับสนุนงานวิจัย ฉบับนี้เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

คณะผู้วิจัย

2560

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญ	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	3
คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
กระบวนการเรียนรู้	5
ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู	13
คุณลักษณะครูปฐมวัย	15
แนวคิดการพัฒนาสื่อการสอน	18
เพลงพื้นบ้าน	22
รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	36
กรอบแนวคิดในการวิจัย	40
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	41
ประชากรและการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง	41
การเก็บรวบรวมข้อมูล	41
เครื่องมือในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	42
การวิเคราะห์ข้อมูล	46

บทที่ 4 ผลการวิจัย	47
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตน ใช้สื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน	47
ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทาง ด้านการฟัง	49
ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทาง ด้านการพูด	49
ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทาง ด้านการอ่าน	50
ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทาง ด้านการเขียน	51
การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม	51
การอบรมพัฒนา	52
ผลการประเมินและติดตามผลการอบรมพัฒนา	54
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	59
สรุปผลการวิจัย	59
อภิปรายผล	61
ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้	62
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป	62
บรรณานุกรม	63
บรรณานุกรมภาษาไทย	63
บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ	65
ภาคผนวก	67
ภาคผนวก ก แบบสอบถามคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้าน ภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	68
ภาคผนวก ข แบบประเมินเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน	73

ภาคผนวก ค แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้งานสื่อด้านภาษาผ่าน กิจกรรมเพลงพื้นบ้าน	76
ภาคผนวก ง กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ	79
ภาคผนวก จ เนื้อเพลงและสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านเพลงพื้นบ้าน	81
ประวัติผู้วิจัย	98

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อโสตทัศนวัสดุแต่ละประเภทที่ใช้กันโดยทั่วไป	18
4.1	ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม	43
4.2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการฟัง	43
4.3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการพูด	45
4.4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการอ่าน	46
4.5	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการเขียน	46
4.6	รายละเอียดกระบวนการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย่	48
4.7	กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย	48
4.8	ทักษะทางภาษาและความสามารถทักษะทางภาษาของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ต้องการ	49
4.9	ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน	50
4.10	ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่อการใช้สื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน	51

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	กระบวนการเรียนรู้ในชีวิตจริง	6
2.2	กระบวนการเรียนรู้ของกาเย่	7
2.3	กิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยหลักการสอน 9 ประการ ของกาเย่	9

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้ระบุว่า ครู หมายความว่า บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่างๆ ในสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน และรังสรรค์ แสงสุข อดีตอธิการบดีมหาวิทยาลัยรามคำแหง (2550: 38) ได้ให้ความเห็นว่า “ครู” คือ ผู้ให้ ผู้เติมเต็ม และผู้มีเมตตา ครู คือ ผู้ที่ให้ความรู้ไม่จำกัดทุกที่ทุกเมื่อ ครูต้องเติมไปด้วยความรู้ และรู้จักขวนขวายหาองค์ความรู้ใหม่ๆ สะสมความดี มีบารมีมาก และครูที่ดีจะต้องไม่ปิดบัง ความรู้ ความมีจิตและวิญญานของความเป็นครู ครูคือผู้เติมเต็ม การที่ครูจะเป็นผู้เติมเต็มได้ ครูควรจะเป็นผู้แสวงหาความรู้ ต้องวิเคราะห์ วิจัย วิจัย และมาบูรณาการความรู้ต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ครูคือผู้ที่มีเมตตาจะต้องสอนเต็มที่ โดยไม่มีการขี้เกียจหรือปิดบังไม่ให้ความรู้ เต็มที่ ครูต้องไม่ล่าเอียง ไม่เบียดเบียนศิษย์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2551 : 87,92) ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการในส่วนของมาตรฐานด้านการจัดการเรียนรู้ 2 มาตรฐาน ที่มีสาระตรงกับมาตรฐานสำหรับการประเมินคุณภาพภายนอกของมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย ในส่วนของมาตรฐานด้านครู 2 มาตรฐานคือ 1) ครูมีคุณธรรม จริยธรรม มีวุฒิ/ความรู้ ความสามารถตรงกับงานที่รับผิดชอบหมั่นพัฒนาตนเอง เข้ากับชุมชนได้ดี และมีครูเพียงพอ และ 2) ครูมีความสามารถในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นเด็กเป็นสำคัญ อ่ำไพ สุจริตกุลและคณะ (2520, อ่างถึงใน น้ำผึ้ง ทวีปฐมพรกุล, 2551 : 13-14) ได้เสนอคุณลักษณะของครูที่พึงปรารถนาไว้ 3 ด้าน คือ 1) มีความรู้ดี ทั้งความรู้ด้านวิชาการทั่วไปความรู้ในเนื้อหาวิชาที่จะสอน ความรู้ในวิชาครูและหน้าที่และงานครูทุกประการ 2) มีทักษะในการสอนและการปฏิบัติงานครู ได้แก่ ทักษะที่สำคัญและจำเป็นหลายประการ เช่น อธิบายเก่ง สอนสนุก รู้จักใช้สื่อหรือนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ทันสมัย มาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมทั้งสร้างบรรยากาศเร้าความสนใจ ทำให้เด็กอยากเรียน ตลอดจนให้คำแนะนำหรือชี้แนวทางในการศึกษาจนนำไปสู่การดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง กล่าวคือ คุณลักษณะครูดี ด้านทักษะจะต้องเป็นคนที่ดีสอนดี นิเทศได้ให้บริการสังคม อุดมวิชาการ เก่งงานวิจัย นำไปสู่ชีวิตที่ดี และมีมนุษยสัมพันธ์ 3) มีคุณธรรม หรือ คุณธรรม จริยธรรม และคตินิยมในความเป็นครู กล่าวคือ มีความภาคภูมิใจที่ได้เป็นครู มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพครู รักการสอน มีความพึงพอใจที่ได้ทำประโยชน์แก่การดำเนินชีวิตของศิษย์ ช่วยพัฒนาคนและสังคมตลอดจนมีวิญญานแห่งความเป็นครู

จากคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงปรารถนาดังกล่าว จะเห็นได้ว่าครูทักษะในการสอนและการปฏิบัติงานครู เป็นทักษะที่สำคัญอย่างยิ่งอีกทักษะหนึ่ง ซึ่งการที่ครูปฐมวัยจะมีคุณลักษณะดังกล่าวได้นั้น จึงควรมาจากการพัฒนาทักษะทางภาษาเป็นสำคัญ เนื่องจากมนุษย์ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารซึ่งกันและกัน เป็นเครื่องมือในการศึกษาเล่าเรียน เป็นเครื่องมือถ่ายทอดและสืบสานวัฒนธรรมจากชนรุ่นหนึ่งไปอีกรุ่นหนึ่ง การเรียนการสอน เป็นการสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งมีทั้งผู้ส่งสาร อันได้แก่ ครูผู้สอน มีสาร คือความรู้หรือประสบการณ์ที่จัดขึ้น ผู้รับสารคือผู้เรียน มีกระบวนการเรียนการสอนประกอบด้วยเครื่องมือ สื่อการเรียนการสอนต่างๆ ภายใต้สถานการณ์ที่จัดขึ้นในห้องเรียน หรือสถานการณ์ที่จัดขึ้นในสถานที่อื่น และมีจุดหมายของหลักสูตร เป็นเครื่องนำทางจุดมุ่งหมายของ การสื่อสารในการเรียนการสอน คือการพยายามสร้างความเข้าใจ ทักษะ ความรู้ ความคิดต่างๆ ร่วมกันระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน ความสำเร็จของการเรียนการสอนพิจารณาได้จากพฤติกรรมของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไปตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้แต่ต้นตามลักษณะการเรียนรู้ต่างๆ ปัญหาสำคัญของการสื่อสารในการเรียนการสอนคือ ทำอย่างไรจึงจะสามารถสร้างความเข้าใจระหว่างครูกับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความสามารถมีทักษะในการสื่อสาร และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งสำหรับครู คือการใช้สื่อการเรียนการสอนต่างๆ อย่างเหมาะสม นอกเหนือการใช้คำพูดของครูแต่เพียงอย่างเดียว

หากกล่าวถึงการพัฒนาทักษะทางภาษา ดนตรีจัดเป็นศาสตร์ที่อยู่ภายใต้สุนทรียศาสตร์และจริยศาสตร์ที่ทำหน้าที่ปลูกฝังและถ่ายทอดสิ่งที่ดีงามให้แก่มนุษย์ จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการจัดการศึกษาดนตรีเพื่อพัฒนามนุษย์ มนุษย์ทุกวันนี้ได้พัฒนาความสามารถในการทำลายเพิ่มมากขึ้น ไม่น้อยไปกว่าความสามารถในด้านสร้างสรรค์และเทคโนโลยี (อุทัย ดุลยเกษม, 2547) เป็นเหตุให้ความเข้าใจในการสื่อสารกับเด็กด้วยเพลงและดนตรีจึงดูลง เนื่องจากความสำคัญเช่นนี้ สังคมไทยในอดีตจึงได้สร้างวัฒนธรรมที่มีคุณค่าอันคือ เพลงพื้นบ้าน หรือเพลงกล่อมเด็ก เป็นเวลาช้านาน ซึ่งบทเพลงสำหรับ เเท่กล่อมจัดได้ว่าเป็นโคลงกลอนประเภทแรกที่เด็กได้ฟัง ได้รู้จัก และได้สัมผัสกับภาษาทุกชาติทุกวัฒนธรรมต่างก็มีบทเเท่กล่อมเป็นของตนเอง แตกต่างกันไปตามบริบทของท้องถิ่นนั้น ซึ่งเป็นภาพที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยอย่างแท้จริง และสิ่งเหล่านี้ก็คงปรากฏให้เห็นในทุกวันนี้ แต่ไม่ได้นิยมเหมือนในอดีตกาล

เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นจึงมีความเป็นเอกลักษณ์ที่แตกต่างกันตามสภาพการดำเนินชีวิตและสังคม พรรณราย คำโสภา (2543) กล่าวว่าไว้ว่า เพลงพื้นบ้านจัดเป็นส่วนหนึ่งของ คติชาวบ้าน (Folk Lore) เพราะเพลงพื้นบ้านสะท้อนให้เห็น ชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรมนิยมประเพณี ความเชื่อ ของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของการบันเทิงที่มีอยู่ในสังคมไทยมานานและมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวิถีชีวิตของคนไทย เพลงพื้นบ้านยังจัดเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรม เป็นองค์วัตถุที่ไม่มีรูปร่าง ใช้ภาษาที่เปล่งเสียงร้อง

ออกมา เป็นสื่อในการบอกเรื่องราว ต่างๆ เพลงพื้นบ้านถ่ายทอดโดยการเรียนรู้จากครูเพลงรุ่นก่อน สืบทอดกันมา เนื้อหาของเพลงยังสามารถบอกถึงวิถีชีวิตของคนในยุคต่างๆ และสามารถปรับปรุง ให้เหมาะสมกับเหตุการณ์ปัจจุบันได้เป็นอย่างดี (สุพัตรา สุภาพ, 2540)

จากความสำคัญของทักษะทางภาษาที่มีความสำคัญต่อการเป็นครูปฐมวัย ประกอบกับสภาพ ปัญหาการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งจะเป็นครูปฐมวัยต่อไปในอนาคต และดนตรีซึ่งเป็นศาสตร์ที่จะสามารถพัฒนาทักษะทางภาษาให้กับนักศึกษาหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยได้อย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้าน ภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นแนวทางในการ พัฒนาครูปฐมวัยให้มีทักษะด้านภาษาได้อย่างมั่นคง และยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงสำหรับนักศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
2. เพื่อวิจัยและพัฒนาสื่อกิจกรรมเพลงสำหรับนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัยที่ใช้ในการ พัฒนาภาษาของนักศึกษาครู

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มประชากร คือ นักศึกษาภาคปกติสาขาการศึกษาปฐมวัยของมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่วนกลาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร การสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างได้มาโดยการคัดเลือกอย่างเจาะจง (purposive sampling) โดยผู้วิจัยคัดเลือกทั้งหมด 150 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่วนกลาง จำนวน 50 คน มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขต สุพรรณบุรี จำนวน 50 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 50 คน
2. ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย 1 ปี ตั้งแต่ ตุลาคม 2557- กันยายน 2558

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาโครงสร้างของการจัดกระบวนการเรียนรู้ ที่จัดขึ้นอย่างมีระบบระเบียบแบบแผนตาม แนวคิด ทฤษฎี ให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการที่ ยึดถือ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์

ทักษะทางภาษา หมายถึง ความสามารถในการใช้ภาษาของครูที่แสดงออกโดยพฤติกรรม ด้านทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาสมรรถภาพ ความเป็นครู

กิจกรรมเพลงพื้นบ้าน หมายถึง กิจกรรมที่ใช้เพลงพื้นบ้านเป็นส่วนประกอบ โดยแบ่ง ประเภทของเพลงพื้นบ้านตามโอกาสที่ร้อง จุดประสงค์การร้อง และเนื้อเพลงที่ร้อง

นักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย หมายถึง นักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในสาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัย ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึง ชั้นปีที่ 5

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัยสามารถนำความรู้ที่ได้ไปพัฒนา หลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาภาษา ให้สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นครู ปฐมวัยของนักศึกษา

2. ผู้สอนสามารถนำกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ไปใช้พัฒนานักศึกษาที่เรียนในสาขาอื่นๆ ที่มีคุณลักษณะใกล้เคียง

3. ผู้สอนมีสื่อและแหล่งเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ด้านภาษาสำหรับ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่นำความรู้จากภูมิปัญญาพื้นบ้านมาประยุกต์

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. กระบวนการเรียนรู้
2. ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู
3. คุณลักษณะครูปฐมวัย
4. แนวคิดการพัฒนาสื่อการสอน
5. เพลงพื้นบ้าน
6. รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) เป็นการดำเนินการอย่างเป็นขั้นเป็นตอนในการเรียนรู้โดยใช้วิธีการเรียนรู้ต่างๆ เนื่องจากกระบวนการเรียนรู้เป็นวิธีการ ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นลอยๆ ไม่ได้ จำเป็นต้องมีสาระการเรียนรู้ควบคู่กันและไปด้วยกันเสมอ กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ความแตกต่างระหว่างบุคคลส่งผลให้ผู้เรียนมีวิธีการของตนเอง อันเกิดจากสภาวะแวดล้อม บุคลิกภาพ อารมณ์และสังคมของแต่ละบุคคล สิ่ง que ผู้เรียนได้รับการถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ เป็นขั้นตอนอย่างต่อเนื่องทั้งในห้องเรียนและในชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการในการเรียนรู้ของตนเอง แบ่งได้ตามกลุ่มของผู้เรียนที่มีลักษณะและวิธีการที่เหมือนกันออกได้เป็นหลายแบบ

ความหมายของกระบวนการเรียนรู้

กระบวนการเรียนรู้ (learning process) เกิดจากคำหลัก 2 คำ ได้แก่ กระบวนการ และการเรียนรู้

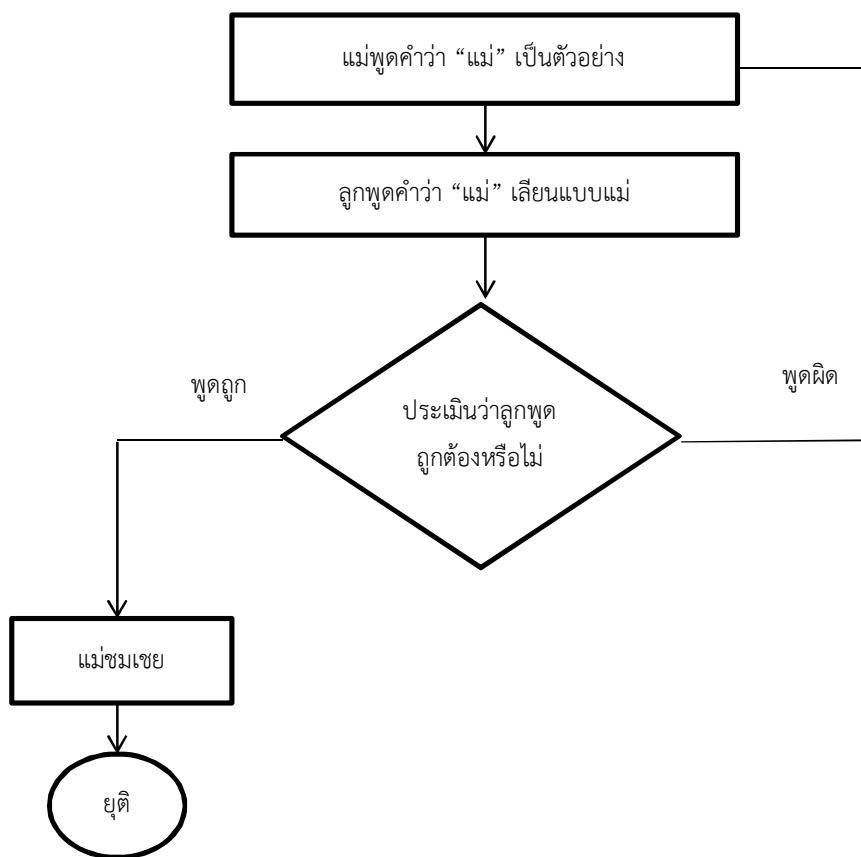
กระบวนการ หมายถึง ลำดับของการกระทำ ซึ่งดำเนินต่อเนื่องกันจนสำเร็จ

การเรียนรู้ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือศักยภาพของพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งการเปลี่ยนนี้มีสาเหตุมาจากการได้รับประสบการณ์

ดังนั้น เมื่อรวมคำว่ากระบวนการ และการเรียนรู้เข้าด้วยกันจึงหมายถึง ลำดับขั้นตอนที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกและประสบการณ์ แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม อันเป็นผลจากการฝึกและประสบการณ์ แต่มีใช้ผลจากการตอบสนองตามธรรมชาติ เช่น สัญชาตญาณหรือวุฒิภาวะ หรือจากการเปลี่ยนแปลงชั่วคราวของร่างกาย

ตัวอย่างกระบวนการเรียนรู้ในชีวิตจริง เช่น ลูกเรียนรู้การพูดคำว่า “แม่” จากการกระบวนการเรียนรู้จากมารดา ดังนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงกระบวนการเรียนรู้ในชีวิตจริง

หากพิจารณาถึงองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้จากตัวอย่างดังกล่าวแล้วจะมี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1. ขั้นตอนของกิจกรรม (syntax) ในกระบวนการเรียนรู้ผู้เรียนจะมีขั้นตอนที่ทำให้เกิดการเรียนรู้เช่น จากตัวอย่างการเรียนรู้ "การเรียกคำว่าแม่" จะมี 5 ขั้นตอน และจะพบเสมอว่าการเรียนรู้ในแต่ละประเภทจะกำหนดขั้นตอนของการเรียนรู้ไว้ด้วย เช่น กระบวนการเรียนรู้ทางวิทยา

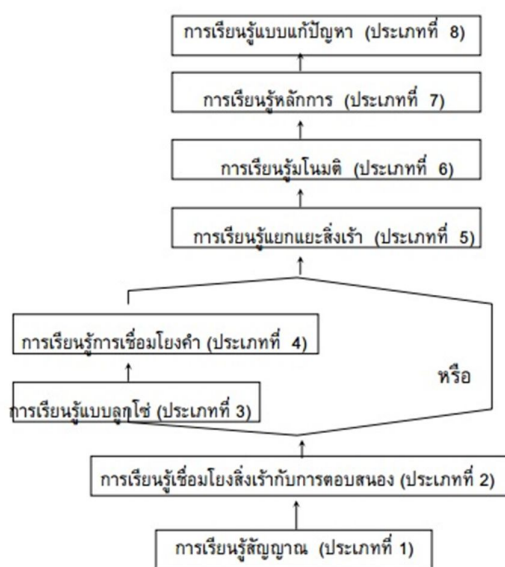
ศาสตร์มีขั้นตอนเริ่มจากการกำหนดปัญหา การตั้งสมมุติฐาน การรวบรวม ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล การสรุปผลจากข้อมูล หรือในทางศาสนาพุทธได้กำหนดขั้นตอน แก่ปัญหา (การดับทุกข์) ไว้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนกำหนดทุกข์ขั้นการแสวงหาสมุทัย ขั้นกำหนด นิโรธ และขั้นแสวงหาอมรรค เป็นต้น

2. การกำหนดความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (social system) หรือการกำหนดบทบาทในแต่ละขั้นตอนว่า ผู้เรียนต้องทำอะไร ผู้สอนต้องทำอะไร ดังเช่น การเรียนรู้การ เรียกคำว่า แม่ นั้น บทบาทของแม่คือเป็นตัวแบบด้วยการพูดเป็นแบบอย่างแล้วให้ลูกพูดตาม และเมื่อลูกพูดได้ถูกต้อง แม่มีบทบาทในการให้การเสริมแรง เป็นต้น ดังนั้น ในกระบวนการ เรียนรู้ จึงต้องกำหนดบทบาทของผู้เรียนและผู้สอนในทุกขั้นตอนของกิจกรรม

3. สิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ (supporting system) ในการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนอาจ จำต้องใช้อุปกรณ์หรือจัดสภาพแวดล้อมเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่าย และรวดเร็ว เช่น มีสื่อที่เปลี่ยนจากสภาพนามธรรมให้เป็นรูปธรรมสิ่งสนับสนุนนั้นอาจเป็นตัวบุคคลเป็นสื่อทางกายภาพหรือสื่อทางจิตภาพ เป็นต้น

ทฤษฎีของการเรียนรู้และกระบวนการเรียนรู้

การจำแนกประเภทของกระบวนการเรียนรู้ว่าเป็นประเภทใดบ้าง ขึ้นอยู่กับเกณฑ์ที่ใช้จำแนก เช่น อาจจำแนกเป็นเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธิพิสัย เจตพิสัย หรือทักษะพิสัย หรือจำแนกเป็น การเรียนรู้วิชาภาษาไทย การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา หรือจำแนกเป็นการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย การเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษา การเรียนรู้ของเด็กมัธยมศึกษา

ภาพที่ 2.2 แสดงกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่

กาเย่ ได้เสนอว่า การเรียนรู้ขั้นสูงสุดของมนุษย์ได้แก่ "การเรียนรู้การแก้ปัญหา" และได้จำแนกประเภทของการเรียนรู้ตามกระบวนการเรียนเป็น 8 ประเภท ดังต่อไปนี้ 1. การเรียนรู้สัญญาณ 2. การเรียนรู้การเชื่อมโยงสิ่งเร้ากับการตอบสนอง 3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ 4. การเรียนรู้เชื่อมโยงถ้อยคำ 5. การเรียนรู้แยกแยะสิ่งเร้า 6. การเรียนรู้มโนคติ 7. การเรียนรู้หลักการ 8. การเรียนรู้การแก้ปัญหา กาเย่ อธิบายว่า การเรียนรู้การแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการเรียนรู้ระดับสูงสุดนั้น ประกอบด้วยการเรียนรู้จากขั้นพื้นฐานจนถึงขั้นสุดท้ายมีทั้งหมด 8 ประเภทและเป็น กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเรียงตามลำดับจากประเภทที่ 1 จนถึงที่ 8 ได้ดังภาพที่ 2.2

การจัดกระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ เริ่มด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์ลำดับขั้นการเรียนรู้ด้วยการศึกษาว่า "ก่อนที่ผู้เรียนจะทำสิ่งนั้นได้ผู้เรียนจะต้องทำอะไรได้มาก่อน" เช่น การเรียนรู้ปลายทาง คือให้ผู้เรียนเรียนรู้การคำนวณพื้นที่ของรูปสามเหลี่ยมได้นักเรียนจะต้องเรียนรู้ เกี่ยวกับอะไรมาก่อน จากการศึกษาของกาเย่พบว่า หากผู้เรียนจะเรียนรู้การแก้ปัญหา หรือการเรียนรู้ประเภทที่ 8 ได้ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ประเภทที่ 7 ได้มาก่อน และก่อนจะเรียนรู้ประเภทที่ 7 ได้จะต้องเรียนรู้ประเภทที่ 6 ได้มาก่อนเป็นเช่นนี้ ตามลำดับ

กาเย่ ได้นำเอาแนวความคิดมาใช้ในการเรียนการสอนโดยยึดหลักการนำเสนอเนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ หลักการสอน 9 ประการ มีรายละเอียดแต่ละขั้นตอน ดังนี้

1. เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention) กระตุ้นหรือเร้าให้ผู้เรียนเกิดความสนใจกับบทเรียน และเนื้อหาที่จะเรียน การเร้าความสนใจผู้เรียนนี้ อาจทำได้โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้ดึงดูดความสนใจ เช่น การใช้ภาพกราฟิก ภาพเคลื่อนไหว และ/หรือ การใช้เสียงประกอบบทเรียนในส่วนบทนำ

2. บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective) การบอกให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ของบทเรียนนี้มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการเรียนการสอนบนเว็บที่ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนของตนเองได้โดย การเลือกศึกษาเนื้อหาเฉพาะที่ตนยังขาดความเข้าใจที่จะช่วยทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตรงตามจุดประสงค์ของบทเรียนที่ได้กำหนดไว้

3. ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge) การทบทวนความรู้เดิม ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้เนื้อหาใหม่ได้รวดเร็วยิ่งขึ้น รูปแบบทบทวนความรู้เดิมในบทเรียนบนเว็บทำได้หลายวิธี เช่น กิจกรรมการถาม-ตอบคำถาม หรือการแบ่งกลุ่มให้ผู้เรียนอภิปรายหรือสรุปเนื้อหาที่ได้เคยเรียนมาแล้ว เป็นต้น

4. นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information) การนำเสนอบทเรียนสามารถได้หลายรูปแบบด้วยกัน คือ การนำเสนอด้วยข้อความ รูปภาพ เสียง หรือแม้กระทั่งวิดีโอทัศน์ อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญที่ผู้สอนควรให้ความสำคัญคือผู้เรียน ผู้สอนควรพิจารณาลักษณะของผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการนำเสนอบทเรียนเหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด

5. ชี้นำแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning) หมายถึง การชี้แนะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนใหม่ผสมผสานกับความรู้เก่าที่เคยได้เรียนไปแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่รวดเร็วและมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

6. กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response) นักการศึกษาต่างทราบดีว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนการสอนโดยตรง ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ซึ่งอาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมการสอนทางออนไลน์รูปแบบ Synchronous หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นผ่านเว็บไซต์ในรูปแบบ Asynchronous เป็นต้น

7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback) ลักษณะเด่นประการหนึ่งของการเรียนการสอนก็คือการที่ผู้สอนสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้เรียนได้โดยตรงอย่างใกล้ชิด เนื่องจากบทบาทของผู้สอนนั้นเปลี่ยนจากการเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แต่เพียง ผู้เดียวมาเป็นผู้ให้คำแนะนำและช่วยกำกับกับการเรียนของผู้เรียนรายบุคคล และด้วยความสามารถของอินเทอร์เน็ตที่ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถติดต่อกันได้ตลอดเวลา ทำให้ผู้สอนสามารถติดตามก้าวหน้าและสามารถให้ผลย้อนกลับแก่ผู้เรียนแต่ละคน ได้ด้วยความสะดวก

8. ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance) การทดสอบความรู้ความสามารถผู้เรียนเป็นขั้นตอนที่สำคัญอีกขั้นตอนหนึ่ง เพราะทำให้ทั้งผู้เรียนและผู้สอนได้ทราบถึงระดับความรู้ ความเข้าใจที่ผู้เรียนมีเนื้อหาในบทเรียนนั้นๆ การทดสอบความรู้ในบทเรียนสามารถทำได้หลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นข้อสอบปรนัยหรืออัตนัย การจัดทำกิจกรรมการอภิปรายกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มย่อย เป็นต้น ซึ่งการทดสอบนี้ ผู้เรียนสามารถทำการทดสอบบนเว็บผ่านระบบเครือข่ายได้

9. สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer) จัดว่าเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนสุดท้ายที่บทเรียนจะต้องสรุปมโนคติของเนื้อหาเฉพาะประเด็นสำคัญๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทบทวนความรู้ของตนเองหลังจากศึกษาเนื้อหาที่ผ่านมาแล้ว ในขณะเดียวกันบทเรียนต้องชี้แนะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องหรือให้ข้อมูลอ้างอิงเพิ่มเติม เพื่อแนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาต่อในบทเรียนถัดไปหรือนำไปประยุกต์ใช้กับงานอื่นต่อไป

ภาพที่ 2.3 กิจกรรมการเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยหลักการสอน 9 ประการ ของกาเย่

ทฤษฎีการเรียนรู้เป็นพื้นฐานเพื่อความเข้าใจเกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งทฤษฎีการเรียนรู้จะเป็นหลักของการสอนและวิธีการสอน ทฤษฎีการเรียนรู้แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ซึ่งแบ่งเป็นทฤษฎีย่อย ได้แก่
  - 1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขของพาฟลอฟ (Pavlov)
  - 1.2 ทฤษฎีการเรียนรู้การวางเงื่อนไขของวัตสัน (Watson)
  - 1.3 ทฤษฎีการเรียนรู้แบบวางเงื่อนไขของสกินเนอร์ (Skinner)
  - 1.4 ทฤษฎีการเรียนรู้ของฮัลล์ (Hull)
  - 1.5 ทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไดค์ (Thorndike)
2. ทฤษฎีความรู้ความเข้าใจหรือทฤษฎีปัญญา (Cognitive Theories) แบ่งออกเป็น ทฤษฎีย่อย คือ
  - 2.1 ทฤษฎีกลุ่มเกสตัลต์ (Gestalt's Psychology)
  - 2.2 ทฤษฎีการเรียนรู้ของทอลแมน (Tolman)
  - 2.3 ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูเนอร์ (Bluner)
3. ทฤษฎีของกลุ่มมนุษยนิยม (Humanisticism) แบ่งเป็นกลุ่มย่อย ดังนี้
  - 3.1 ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow)
  - 3.2 ทฤษฎีของโรเจอร์ (Rogers)
  - 3.3 ทฤษฎีของคอมบัส (Combs)
4. ทฤษฎีผสมผสาน (Intergrated Theory) ได้แก่ ทฤษฎีของกาเย่ (Gane) ซึ่งผสมผสานระหว่างทฤษฎีพฤติกรรมนิยมและทฤษฎีความรู้ความเข้าใจ และทฤษฎีการเรียนรู้ ของบลูม (Bloom)

การพัฒนาการจัดกระบวนการเรียนรู้

การพัฒนา รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถสรุปขั้นตอนสำคัญในการพัฒนา รูปแบบการสอนได้ ดังนี้ (ทิศนา แคมมณี, 2535)

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เป็นการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และข้อค้นพบจากการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน หรือปัญหาจากเอกสารผลการวิจัย หรือ การสังเกต สอบถามผู้ที่เกี่ยวข้อง

2. การกำหนดหลักการ เป้าหมาย และองค์ประกอบอื่น ๆ ของรูปแบบการสอนให้สอดคล้อง กับข้อมูลพื้นฐานและสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบระเบียบ การกำหนดเป้าหมายของรูปแบบการสอน จะช่วยให้ผู้สอนสามารถเลือกรูปแบบการสอนไปใช้ให้ตรงกับจุดมุ่งหมายของการสอน เพื่อให้การสอน บรรลุผลสูงสุด

3. การกำหนดแนวทางในการนำรูปแบบการสอนไปใช้ประกอบด้วย รายละเอียดเกี่ยวกับ วิธีการและเงื่อนไขต่างๆ เช่น ใช้กับผู้เรียนกลุ่มใหญ่ หรือกลุ่มย่อย ผู้สอนจะต้องเตรียมงาน หรือจัด สภาพการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้การใช้รูปแบบการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

4. การประเมินรูปแบบการสอน เป็นการทดสอบความมีประสิทธิภาพของรูปแบบที่สร้างขึ้นโดยทั่วไป จะใช้วิธีการต่อไปนี้ คือ ประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีโดยคณะผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งจะ ประเมินความสอดคล้องภายในระหว่างองค์ประกอบต่างๆ และประเมินความเป็นไปได้ในเชิง ปฏิบัติการ โดยการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ในสถานการณ์จริง ในลักษณะของการ วิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

5. การปรับปรุงรูปแบบการสอนมี 2 ระยะ คือ ระยะก่อนนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้ การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ ใช้ผลจากการประเมินความเป็นไปได้ในเชิงทฤษฎีเป็นข้อมูล ในการปรับปรุง และระยะหลังนำรูปแบบการสอนไปทดลองใช้การปรับปรุงรูปแบบการสอนในระยะนี้ อาศัยข้อมูลจากการทดลองใช้เป็นตัวนำในการปรับปรุง และอาจจะมีการนำรูปแบบการสอนไป ทดลองใช้และปรับปรุงซ้ำจนกว่าจะได้ผลเป็นที่น่าพอใจ

ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู

แนวคิดทฤษฎีทางการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

ในระหว่างปี ค.ศ. 1940 – 1945 การเรียนการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาแนวทางการเรียนการสอนตลอดมา ซึ่งในช่วงก่อนหน้านั้นผู้สอนภาษาอังกฤษ นิยมใช้วิธีการสอนแบบ Grammar Translation Method หรือ การสอนแบบแปล และการอธิบาย ไวยากรณ์ ต่อมาได้เปลี่ยนแปลงไปสู่การสอนแบบ Direct Method หรือวิธีสอนแบบตรงที่มุ่งให้

ผู้เรียนคุ้นเคยกับภาษาอังกฤษ และใช้ภาษาอังกฤษได้มากที่สุด โดยใช้ทักษะการพูดเป็นหลัก และใช้ท่าทางอุปกรณ์ การสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจความหมายได้รวดเร็วขึ้น จากนั้นได้เกิดวิธีการใหม่คือ การสอนแบบ Audio – Lingual Method คือ วิธีสอน ฟัง พูด ผู้ที่สอนแนวนี้เชื่อว่า “ภาษาคือนิสัย” ต้องสร้างนิสัยของภาษาให้เกิดขึ้นภายในตัวของผู้เรียนโดยการฝึกการฟัง – การพูด ประโยคนั้นซ้ำๆ หลายครั้ง โดยผู้พูดไม่จำเป็นต้องเข้าใจความหมาย แต่สามารถโต้ตอบได้โดยอัตโนมัติ ต่อมาแนวทางการสอนแบบ Audio – Lingual ได้ถูกปรับปรุงและพัฒนาขึ้นอย่างเห็นได้ชัดโดยเฉพาะในช่วงปี ค.ศ. 1960 – 1970 นั้น ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาได้ปรับปรุงการฝึกในลักษณะดังกล่าวให้มีความหมายขึ้นโดยการสร้างสถานการณ์จำลองคล้ายสถานการณ์จริง เพื่อให้รูปแบบของภาษาที่เรียนมีความสอดคล้องและสัมพันธ์กันกับสถานการณ์ภายนอกและนับตั้งแต่นั้นมา การเรียนการสอนภาษาอังกฤษได้หันไปเน้นการสื่อความหมายและคำนึงถึงภาษาทางสังคมของผู้เรียน โดยอาศัยทฤษฎีและแนวคิด ด้านภาษาศาสตร์ สังคมวิทยา จิตวิทยา ปรัชญา เข้ามาผสมผสานให้เกิดเป็นแนวทางใหม่ในการสอนภาษาอังกฤษ ด้วยแนวคิดดังกล่าวข้างต้น การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมิได้หยุดลงแต่เพียงเท่านั้น ได้เกิดพัฒนาการต่างๆ ตามมาอีกมากมาย และได้มีการนำวิธีการสอนที่เรียกว่า Cognitive Method หรือวิธีสอนที่เน้นการใช้สติปัญญา ซึ่งเน้นให้ใช้ความคิดและความเข้าใจมากกว่าความจำและการสอนแบบเอกภาพ หรือ Individualized Instruction มาใช้ในการเรียนการสอน และได้พัฒนามาจนถึงขั้นการจัดการเรียนการสอนแบบอภิปัญญาหรือ Metacognitive Method ขึ้น โดยเน้นว่าผู้เรียนเรียนอะไร รู้อะไร และจะแก้ไขหรือนำไปใช้ได้อย่างไร หรือผู้เรียนไม่รู้อะไร แล้วควรจะแสวงหาความรู้ได้ด้วยวิธีการอะไร นอกจากนี้แล้ว นักภาษาศาสตร์หลายคนได้คิดค้นวิธีสอนหรือแนวการสอนใหม่ๆ ขึ้น เช่น แนวการสอนแบบ Communicative Approach หรือ แนวการสอนเพื่อการสื่อสาร แนวการสอนแบบ Natural Approach หรือแนวการสอนโดยวิธีธรรมชาติ แนวการสอนแบบ Integrated Communicative Approach หรือแนวการสอนเพื่อการสื่อสารแบบบูรณาการ เป็นต้น มาใช้ในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั่วไป ส่วนในการเรียนการสอนภาษาอังกฤษสำหรับวิชาชีพนั้น ได้นำแนวการสอนเพื่อการสื่อสารมาใช้อย่างแพร่หลายนับตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

แนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เพื่อสื่อความหมายเป็นแนวการสอนภาษาต่างประเทศ แนวหนึ่งที่ใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการจัดเนื้อหาวิชาภาษาต่างประเทศแบบใหม่ที่เรียกว่า “การจัดเนื้อหาวิชาเชิงสื่อสาร” หรือ Functional – Notional Syllabus แนวการสอนนี้เริ่มมีขึ้นประมาณ ค.ศ. 1970 หลังจากที่มีการพิสูจน์ให้เห็นแล้วว่า การจัดเนื้อหาวิชาเชิงไวยากรณ์หรือโครงสร้าง (Grammatical or Structural Syllabus) และการจัดเนื้อหาวิชาเชิงสถานการณ์ (Situational Syllabus) ที่ใช้กันอยู่นั้นมีจุดอ่อนหลายประการ เช่น ผู้เรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนที่

จัดขึ้นตามเนื้อหาวิชาเชิงไวยากรณ์หรือโครงสร้างและเชิงสถานการณ์มีความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไม่เพียงพอ (Paulston, 1985)

ความหมายของแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร

Krashen and Terrell (1983) กล่าวว่า แนวการสอนเพื่อการสื่อสารคือ การสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับภาษาที่จะเรียน เป็นการเรียนรู้ภาษาด้านการใช้ภาษาและศึกษาโครงสร้างภาษาโดยเน้นความสำคัญความคล่องในการใช้ภาษามากกว่าความถูกต้อง ดังนั้นในการเรียนภาษาควรให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลทางภาษาที่สามารถเข้าใจได้มากที่สุด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์จริงมากที่สุด การเรียนควรมีการแก้คำผัดน้อยที่สุดเพื่อให้การสื่อสารเป็นไปอย่างต่อเนื่องและในชั้นเรียนควรให้ผู้เรียนทำเฉพาะกิจกรรมที่ก่อให้เกิดการสื่อสาร ส่วนการฝึกตัวภาษานั้นควรให้ผู้เรียนไปฝึกเอง นอกชั้นเรียนจากแบบฝึกหัดที่เตรียมไว้ให้ แนวการสอนเพื่อการสื่อสารจึงมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือความสามารถในการสื่อสาร ดังนั้นควรให้ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารแบบต่างๆ ในช่วงของการเรียนภาษา จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น อาจกล่าวสรุปได้ว่าแนวการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การสอนภาษาที่จัดเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการสื่อสาร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาสื่อความหมายในสถานการณ์ต่างๆ ได้อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว เหมาะสมตามกาลเทศะ และบุคคล

จุดมุ่งหมายของแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

Finocchiaro and Brumfit (1983) กล่าวว่า โดยทั่วไปการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศมีจุดมุ่งหมาย เฉพาะดังนี้ คือ

- 1) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพูดภาษาต่างประเทศได้ดีเพียงพอที่จะสื่อสารกับเจ้าของภาษาได้
- 2) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถอ่าน เขียนภาษาต่างประเทศได้เข้าใจโดยไม่ต้องแปลเป็นภาษาแม่ของตนเองก่อน
- 3) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจภาษาต่างประเทศที่พูดด้วยอัตราเร็วปกติเกี่ยวกับเรื่องที่อยู่ในขอบข่ายประสบการณ์ของผู้เรียน
- 4) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์เกี่ยวกับภาษาธรรมชาติ การนำโครงสร้างของภาษาไปใช้ให้เหมาะสม
- 5) เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจค่านิยม รวมทั้งรูปแบบพฤติกรรมต่างๆ ของภาษา
- 6) เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ลักษณะสำคัญของประเทศที่ใช้ภาษานั้น เช่น ลักษณะทางภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนความเข้าใจในวรรณคดี และมรดกทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา

7) เพื่อให้สามารถพัฒนาความเข้าใจในด้านวรรณคดี รวมทั้งมรดกทางวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา จุดเน้นของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร คือมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในการสื่อความหมายในสถานการณ์ต่างๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมกับบุคคลและกาลเทศะรวมทั้งเพื่อการติดต่อ ค้าขาย และการประกอบอาชีพต่างๆ

สมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Competence)

Paulston (1985) ได้ให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารไว้คล้ายคลึงกัน พอสรุปได้ว่า สมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Competence) เป็นสิ่งสำคัญลำดับต้นๆ ในการเรียนภาษาต่างประเทศ ความหมายของสมรรถภาพในการสื่อสาร ไม่จำกัดอยู่เฉพาะความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษาเท่านั้น แต่รวมถึงกฎทางสังคม (Social Rules) และความสามารถในการใช้รูปแบบของภาษานั้น ให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และมีความรู้ว่าจะใช้ภาษาลักษณะใดกับใคร เมื่อไร ที่ไหนและพูดอย่างไร จึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคม ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ 4 ประการ คือ

1) สมรรถภาพด้านไวยากรณ์ (Grammatical Competence) ได้แก่ความรู้ความสามารถทางภาษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างทางภาษา

2) สมรรถภาพด้านภาษาศาสตร์เชิงสังคมวิทยา (Sociolinguistic Competence) ได้แก่ความรู้ความสามารถที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของสังคม

3) สมรรถภาพด้านกลวิธี (Strategic Competence) ได้แก่ ความสามารถที่จะประสานความรู้ทางไวยากรณ์กับการใช้ภาษาเพื่อนำไปสู่การสื่อสารที่ถูกต้องเหมาะสมในสังคม

4) สมรรถภาพด้านความสัมพันธ์ของประโยค (Discourse Competence) ได้แก่ความสามารถในการใช้ภาษาที่เกิดจากความสัมพันธ์ประโยคให้เป็นข้อความต่อเนื่อง และเข้าใจรูปแบบของภาษาที่สัมพันธ์กับความหมาย

องค์ประกอบดังกล่าว 4 องค์ประกอบล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การที่ผู้เรียนจะเกิดความสามารถในการแสดงออกทางการสื่อสาร (Communicative Performance) ได้นั้นต้องมีความรู้ในสิ่งที่กล่าวมาและในการพัฒนาความสามารถทางภาษาเพื่อการสื่อสารในเชิงปฏิบัตินั้นจะเน้นผู้เรียนเป็นอันดับแรก นั่นคือผู้เรียนจะเป็นศูนย์กลางของการจัดการเรียนการสอน รองลงมาคือกระบวนการปฏิสัมพันธ์ วัตถุประสงค์ของการใช้ภาษา เนื้อหา สื่อการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมประเภทต่างๆ ตลอดถึงการวัดและการประเมินผลตามลำดับ

คุณลักษณะครูปฐมวัย

การศึกษาเรื่องของคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ไว้ต่างมุมมองแต่มีแนวคิดที่คล้ายคลึงและสอดคล้องกัน ดังเช่น

ละออ ชูติกร (2536) ได้ศึกษาคุณสมบัติครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ว่า ครูปฐมวัยต้องมีความรักและศรัทธาต่อวิชาชีพรู ประพฤติตนสุภาพเรียบร้อย และอ่อนน้อม และปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทย ซื่อสัตย์สุจริต และยุติธรรม ไม่หลงมัวเมาในอบายมุข เสียสละ รู้จักให้อภัย รู้จักประหยัด ช่วยเหลือตอบแทนพระคุณ มีน้ำใจต่อคนทั่วไป มีความเมตตากรุณา รู้จักนำหลักธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม มีความสามัคคีในหมู่คณะ ให้เกียรติครูด้วยกัน รักษาความลับของนักเรียน ผู้ปกครองและเพื่อน

นัยนา ขนอนเวช (2540) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ พบว่าคุณลักษณะของครูปฐมวัยที่พึงประสงค์ตามแนวทางการปฏิรูปครู แบ่งเป็นด้านต่างๆ ต่อไปนี้

1. ด้านกระบวนการสอน กระตุ้นให้เด็กอยากรู้อยากเห็นและหาประสบการณ์ใหม่ๆ ที่เหมาะสมให้กับเด็ก สามารถใช้วิธีการวัดผลและประเมินผลความก้าวหน้าด้านต่างๆ ของเด็กได้อย่างเหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถเล่าเรื่องราว และนิทานประกอบการสอนสามารถแสดงบทบาทสมมติได้ รู้จักนำวัสดุเหลือใช้มาจัดทำเป็นสื่อการเรียนการสอน มีการวัดและประเมินผล รายงานความก้าวหน้าของเด็กอยู่เสมอ สามารถวาดภาพสื่อให้เด็กเข้าใจได้ ส่งเสริมให้เด็กเสนอความคิดเห็นทั้งเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม จัดทำโครงการสอน เตรียมการสอน และบันทึกการสอนทุกครั้ง

2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประสานงานกับผู้บริหาร เพื่อนร่วมงานได้ รับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงาน ช่วยเหลือเด็กให้แก่ปัญหาของตนเองและทำความเข้าใจกับผู้ปกครองให้ยอมรับความสามารถ และเข้าใจพัฒนาการของเด็ก มีความเต็มใจช่วยเหลือผู้ร่วมงาน ปรับตัวเองให้กับทุกคนทุกชั้นทุกระดับ ฐานะสังคม ขอบเขตในที่สาธารณะ เข้าร่วมงานสังสรรค์ เอาใจใส่และสนใจปัญหาของเด็ก

3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม รักและศรัทธาในวิชาชีพรูให้เกียรติครูด้วยกัน มีความเมตตา กรุณาและเห็นใจผู้อื่น มีความซื่อสัตย์และสุจริตช่วยเหลือตอบแทนผู้มีพระคุณ รู้จักปฏิบัติตามพิธีการทางศาสนา รักษาความลับของเด็กและเพื่อนร่วมงานได้ดี รู้จักเสียสละ และอดทน มีความประพฤติเรียบร้อย

4. ด้านบุคลิกภาพลักษณะสุขภาพทางกาย หมายถึง การที่เป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วว่องไว และสุขภาพแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยบ่อย อีกทั้งยังรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

5. ด้านบุคลิกภาพสุขภาพจิต คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพสุขภาพจิต การเป็นผู้ที่ปฏิบัติได้อย่างสุขุมรอบคอบ มีสุขภาพจิตดี อารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส อ่อนโยน มีอารมณ์มั่นคง ไม่อ่อนไหวง่าย

6. ด้านการพัฒนาตนเอง มีการปฏิบัติงานที่มีแบบแผนชัดเจน มีความต้องการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ค้นหาวิธีการใหม่ๆ มาพัฒนาตนเอง ติดตามข่าวสารทางการเรียนการสอนอยู่เสมอ มีการประเมินผลตนเองตลอดเวลา นำผลงานวิจัยใหม่ๆ มาใช้ปรับปรุง ยอมรับในการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัยได้ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ พัฒนาการเปลี่ยนแปลงของตนเองอยู่เสมอ เช่น การแต่งกาย ระวังความประพฤติของตนเองให้เป็นแบบอย่างที่ดีอยู่เสมอ

คุณลักษณะครูอนุบาลที่ดี (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2538) มีดังนี้

1. รักเด็ก ถ้าครูอนุบาลมีนิสัยรักเด็กอย่างแท้จริงแล้วจะทำให้อยู่กับเด็กได้อย่างมีความสุขและเต็มใจที่จะทำงานต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ

2. ให้ความอบอุ่นแก่เด็ก เนื่องจากเด็กวัยนี้ต้องการความอบอุ่น ซึ่งถ้าหากเด็กได้รับความอบอุ่นเหมือนอยู่ที่บ้านแล้วจะทำให้เด็กเกิดความไว้วางใจและอยากมาโรงเรียน

3. เมตตากรุณา บุคคลที่จะอยู่กับเด็กควรเป็นผู้ที่มีจิตใจรักและเอ็นดูเด็กปรารถนาให้เด็กมีความสุข และถ้าหากครูอนุบาลได้อบรมเด็กในสิ่งเหล่านี้แล้วก็จะทำให้เด็กมีจิตใจที่อ่อนโยนมีความเมตตากรุณาต่อผู้อื่นเช่นเดียวกัน

4. อารมณ์ดี ครูอนุบาลควรมีอารมณ์ดีและควบคุมอารมณ์ตนเองได้

5. ใจเย็น ครูอนุบาลต้องเป็นคนใจเย็นเนื่องจากเด็กๆ มักจะมีปัญหาให้ช่วยอยู่เสมอๆ บางครั้งอาจเกี่ยวโยงถึงผู้ใหญ่ด้วยอาจได้รับการต่อว่าหรือกล่าวร้ายต่างๆ ดังนั้นจึงต้องเป็นผู้มีใจเย็น

6. ออดทน ครูอนุบาลต้องมีความอดทนเนื่องจากต้องทำหน้าที่ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กซึ่งเด็กในวัยนี้ยังเป็นเด็กเล็กไม่สามารถเข้าใจหรือทำอะไรได้เหมือนผู้ใหญ่จึงต้องใช้เวลาและความอดทน

7. ขยัน เป็นผู้ที่เอาใจใส่ต่อหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอและรับผิดชอบงานในหน้าที่

8. ยุติธรรม ครูอนุบาลต้องมีความยุติธรรมและวางตัวเป็นกลาง

9. ซื่อสัตย์ เนื่องจากครูอนุบาลต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคคลหลายฝ่ายและต้องเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก

10. ยิ้มแย้มแจ่มใส ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ยิ้มแย้มแจ่มใสดูแล้วน่าคบหาสมาคมด้วยทำให้ผู้ใกล้ชิดรู้สึกอบอุ่น

11. แคล่วคล่องว่องไว ครูอนุบาลต้องเป็นผู้ที่แคล่วคล่องว่องไวกระฉับกระเฉงเนื่องจากต้องดูแลเด็กที่อยู่ในวัยไม่อยู่นิ่งซุกซน

12. หน้าที่การอดทนและทำทางดี ครูอนุบาลควรฝึกการนั่งการเดินการยืนให้ถูกต้องน่าดูเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็กหน้าตาควรแต่งพองามทรงผมเหมาะสมกับวัย

13. สุขภาพดีครูอนุบาลต้องรักษาสุขภาพให้แข็งแรงเนื่องจากต้องทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก

14. การแต่งกายดี ครูอนุบาลควรแต่งกายให้น่าดู สะอาดเรียบร้อยเหมาะสมกับวัย

15. วาจาสุภาพไพเราะ ครูอนุบาลจะต้องรู้จักใช้คำพูด ควรใช้คำพูดที่เด็กสามารถเข้าใจ ความหมายได้พูดจาสุภาพอ่อนหวานและไพเราะเนื่องจากเด็กอนุบาลเป็นวัยที่อยู่ในระหว่างการ เรียนรู้ภาษาจะจดจำสิ่งที่ได้ยินและจะพูดตาม

16. กิริยามารยาทดี ครูอนุบาลควรมีกิริยามารยาทงามรู้จักกาลเทศะรู้จักมารยาทต่างๆ ใน สังคมเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก

17. ตรงต่อเวลา และหน้าที่ครูอนุบาลต้องตรงต่อเวลาและหน้าที่เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ เพื่อนร่วมงานอีกทั้งควบคุมดูแลการจัดกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

18. มีมนุษยสัมพันธ์ดี เนื่องจากครูอนุบาลต้องปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรหลายฝ่ายจึงต้อง สามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี

19. เข้าใจธรรมชาติและความต้องการของเด็ก ครูอนุบาลต้องมีความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการ ของเด็กและสามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ให้กับเด็กได้

20. ชอบศิลปะ ครูอนุบาลควรจะวาดภาพระบายสีได้อย่างน้อยวาดภาพลายเส้นบนกระดาน ดាំได้ ร้องเพลงได้ ทำท่าทางประกอบเพลงได้ สามารถเล่นดนตรีได้ สิ่งเหล่านี้จะทำให้การสอน น่าสนใจสำหรับเด็กยิ่งขึ้น

21. รับฟังคำพูดและตอบคำถามเด็ก เนื่องจากเด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นชอบถามถึง สิ่งต่างๆ ที่อยากรู้และมีความสงสัยอยู่เสมอ ดังนั้นครูอนุบาลจะต้องเป็นผู้ที่สามารถตอบคำถามเด็ก ได้ตรงกับความจริงเท่าที่เด็กจะเข้าใจความหมายได้

22. ให้ความร่วมมือกับพ่อแม่ผู้ปกครองเด็ก ครูอนุบาลควรสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่าง บ้านกับโรงเรียนควรปฏิบัติตนเป็นมิตรที่ดีต่อพ่อแม่และผู้ปกครองเด็กยินดีให้ความร่วมมือและ ช่วยเหลือแนะนำเพื่อแก้ปัญหาเด็ก

Colker (2008) กล่าวว่า คุณลักษณะของครูอนุบาลที่พึงประสงค์มี 12 ประการ คือ

1. มีความอยากที่จะสอน คือ มีความกระตือรือร้นต่อเด็ก ไม่ใช่ทำงานเพื่อเงินเพื่อผลของงาน
2. มีความมานะ
3. มีความกล้า เพื่อที่ทำให้เด็กประสบผลสำเร็จ
4. มีความสอดคล้องกับความเป็นจริง
5. มีความอดทน
6. มีความยืดหยุ่นในการรับการเปลี่ยนแปลงของสิ่งที่ไม่ได้คาดคิด
7. มีความเคารพ ทั้งต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก
8. มีความคิดสร้างสรรค์ ในการสอนเด็กจากพื้นฐานและทำให้เกิดความสนุก
9. ความเป็นตัวของตัวเอง

แนวคิดการพัฒนาสื่อการสอน

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) ได้จัดแบ่งสื่อการสอนเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสื่อโสตทัศนูปกรณ์ต่าง ๆ ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการแสดงขั้นตอนของประสบการณ์การเรียนรู้ และการใช้สื่อแต่ละประเภทในกระบวนการเรียนรู้ด้วย โดยพัฒนาความคิดของ Bruner ซึ่งเป็นนักจิตวิทยา นำมาสร้างเป็น“กรวยประสบการณ์” (Cone of Experiences) โดยแบ่งเป็นขั้นตอนดังนี้

- 1) ประสบการณ์ตรง โดยการให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรงจากของจริง เช่น การจับต้อง และการเห็น เป็นต้น
- 2) ประสบการณ์รอง เป็นการเรียนโดยให้ผู้เรียนเรียนจากสิ่งที่ใกล้เคียงความเป็นจริงที่สุด ซึ่งอาจเป็นการจำลองก็ได้
- 3) ประสบการณ์นาฏกรรมหรือการแสดง เป็นการแสดงบทบาทสมมติหรือการแสดงละคร เนื่องจากข้อจำกัดด้วยยุคสมัยเวลาและสถานที่ เช่น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์ หรือเรื่องราวที่เป็นนามธรรม เป็นต้น
- 4) การสาธิต เป็นการแสดงหรือการทำเพื่อประกอบคำอธิบายเพื่อให้เห็นลำดับขั้นตอนของการกระทำ
- 5) การศึกษานอกสถานที่ เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ต่างๆ ภายนอกสถานที่เรียน อาจเป็นการเยี่ยมชม การสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ เป็นต้น
- 6) นิทรรศการ เป็นการจัดแสดงสิ่งของต่าง ๆ เพื่อให้สาระประโยชน์แก่ผู้ชม โดยการนำประสบการณ์หลายอย่างผสมผสานกันมากที่สุด
- 7) โทรทัศน์ โดยใช้ทั้งโทรทัศน์การศึกษาและโทรทัศน์การสอนเพื่อให้ข้อมูลความรู้แก่ผู้เรียนหรือผู้ชมที่อยู่ในห้องเรียนหรืออยู่ทางบ้าน
- 8) ภาพยนตร์ เป็นภาพที่บันทึกเรื่องราวลงบนฟิล์มเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ทั้งภาพและเสียงโดยใช้ประสาทตาและหู
- 9) การบันทึกเสียง วิทยู ภาพนิ่ง อาจเป็นทั้งในรูปของแผ่นเสียง เทปบันทึกเสียง วิทยู รูปภาพ สไลด์ ข้อมูลที่อยู่ในขั้นนี้จะให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียนที่ถึงแม้จะอ่านหนังสือไม่ออกแต่ก็จะสามารถเข้าใจเนื้อหาได้
- 10) ทัศนสัญลักษณ์ เช่น แผนที่ แผนภูมิ หรือเครื่องหมายต่างๆ ที่เป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งของ ต่างๆ
- 11) วจนสัญลักษณ์ ได้แก่ ตัวหนังสือในภาษาเขียน และเสียงพูดของคนในภาษาพูด

การจำแนกประเภทของสื่อ

นักเทคโนโลยีการศึกษาแบ่งชนิดแบ่งชนิดและประเภทของสื่อการสอน จากการศึกษาทฤษฎีประสบการณ์ของ Edgar Dale, 1969 (Cone of Experience) โดยสรุปแบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ประเภทวัสดุ (Material or Software) ได้แก่ วัสดุที่ทำหน้าที่เก็บความรู้ ในรูปของภาพ เสียง ตัวอักษร ผู้เรียนสามารถศึกษาได้อย่างแท้จริงและกว้างขวาง สามารถแบ่งย่อยออกได้อีก 2 ลักษณะคือ

1.1 วัสดุที่เสนอได้ด้วยตัวมันเอง เช่น หนังสือ ตำรา วารสาร หุ่นจำลอง รูปภาพ แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ แผ่นผัง ป้ายบอร์ดนิเทศ เป็นต้น

1.2 วัสดุที่ต้องอาศัยอุปกรณ์ เครื่องมืออื่นเป็นตัวนำเสนอ ได้แก่ แถบวีดิทัศน์ ฟิล์มสไลด์ จานบันทึกแถบวีดิทัศน์ แถบบันทึกเสียง แผ่นโปร่งใส รายการวิทยุ และสื่อดิจิทัล เป็นต้น

2. ประเภทเครื่องมือหรือไฮสเตรคทูนอุปกรณ์ (Device or Hardware) เป็นอุปกรณ์ตัวกลางของความรู้ที่ส่งผ่านความรู้ไปสู่ผู้เรียน ได้แก่ เครื่องฉายภาพชนิดต่างๆ เช่น เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ เครื่องฉายสไลด์ เครื่องรับวิทยุโทรทัศน์ เป็นต้น

3. ประเภทเทคนิคหรือวิธีการ (Technique or Method) ได้แก่ ประสบการณ์ต่างๆ การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ การนำเสนอบทเรียนด้วยรูปแบบวิธีการต่างๆ เช่น แบบฝึกหัด การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน

ตารางที่ 2.1 ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อไฮสเตรคทูนวัสดุแต่ละประเภท ที่ใช้กันโดยทั่วไป

ชนิดของสื่อ	ข้อดี	ข้อจำกัด
ภาพถ่าย Photos	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาได้ตามอัตภาพของตนเอง - ศึกษาได้ด้วยตนเอง และใช้ในการตั้งแสดง (นิทรรศการ) ไม่ต้องใช้อุปกรณ์อื่นประกอบ 	<ul style="list-style-type: none"> - ไม่เหมาะกับการเรียนแบบกลุ่มใหญ่ - ต้องมีทักษะในการถ่ายภาพและอุปกรณ์บันทึกภาพ

ตารางที่ 2.1 ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อโสตทัศนวัสดุแต่ละประเภท ที่ใช้กันโดยทั่วไป (ต่อ)

ชนิดของสื่อ	ข้อดี	ข้อจำกัด
สไลด์/สไลด์ประกอบเสียง Slide sound	<ul style="list-style-type: none"> - ให้สีและความเหมือนสมจริง - ปรับปรุงแก้ไขได้ - สะดวกในการเรียงลำดับภาพ - ใช้ประกอบคำบรรยายจะทำให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น - ใช้สอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลได้ - ถ่ายทำได้ด้วยตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องมีทักษะในการถ่ายภาพ - บางครั้งต้องมีเครื่องมือพิเศษในการถ่าย ต้องคำนึงถึงลำดับและการใส่สไลด์ลงในถาด (Tray Slide)
แผ่นโปร่งใส Transparency	<ul style="list-style-type: none"> - เสนอข้อมูลได้อย่างมีระบบ - ผู้สอนสามารถควบคุมความเร็ว-ช้าในการสอนได้และหันหน้าให้ผู้เรียน - เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะใช้ง่าย - เหมาะกับขนาดกลุ่มย่อยและใหญ่ใช้ในสภาพแสงปกติในชั้นเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - ถ้าต้องการแผ่นโปร่งใสที่มีคุณภาพต้องมีอุปกรณ์พิเศษต้องวิเคราะห์เนื้อหา ให้ดีก่อนเขียนข้อความลงแผ่นโปร่งใสโดยจัดเป็นหัวข้อเท่านั้น
วีดิทัศน์ Videotape Instruction	<ul style="list-style-type: none"> - แสดงการเคลื่อนไหวทั้งภาพและเสียงพร้อมกัน - นำเสนอเนื้อหาเป็นลำดับและไม่เรียงลำดับได้ - นำเสนอได้พร้อมกันในหลายๆพื้นที่สอนได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มใหญ่ - สอนได้ทั้งรายบุคคลและกลุ่มใหญ่และหลายกลุ่มใหญ่ - ย้อนกลับหรือข้ามเนื้อหาหรือหยุดดูรายละเอียดของภาพได้ - ถ่ายทำ/บันทึกภาพแล้วดูได้ทันที เทปบันทึกภาพสามารถนำมาใช้ได้อีก 	<ul style="list-style-type: none"> - ต้นทุนในการผลิตสูงกล้องและอุปกรณ์จัดต่อ อุปกรณ์บันทึกเสียง - ต้องมีทักษะในการผลิตรายการแก้ไขเนื้อหายาก
สื่อผสมหรือสื่อดิจิทัล Multimedia	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างความสนใจและอารมณ์ที่มีต่อเนื้อเรื่อง - สามารถใช้ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงและตัวอักษรร่วมกันในการนำเสนอพร้อมๆกันได้ - เผยแพร่ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ - จัดเก็บในรูปของวัสดุได้ง่าย - 	<ul style="list-style-type: none"> - อาจต้องใช้เครื่องมือหรืออุปกรณ์หลาย อย่าง - ประกอบการนำเสนอ - การติดตั้งซับซ้อน

ตารางที่ 2.1 ข้อดีและข้อจำกัดของสื่อโสตทัศนวัสดุแต่ละประเภท ที่ใช้กันโดยทั่วไป (ต่อ)

ชนิดของสื่อ	ข้อดี	ข้อจำกัด
	<ul style="list-style-type: none"> - เหมาะกับการศึกษารายบุคคลมากกว่ากลุ่มใหญ่ - บรรจุเนื้อหาได้มากกว่าสื่ออื่นๆ คຸ້ມค่าในการลงทุน - ใช้สอนเป็นกลุ่มหรือรายบุคคลได้ <p>ถ่ายทำได้ด้วยตนเอง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ต้องวางแผนเป็นอย่างดีก่อนการผลิตและการนำไปใช้ - ผู้ผลิตต้องมีทักษะความรู้หลายด้าน <p>หรือใช้ทีมงานหลายคนในการผลิต</p> <p>เช่น</p> <p>ด้านเนื้อหา ด้านการสอน ด้านซอฟต์แวร์</p> <p>ด้านศิลปกรรมกราฟิก</p> <ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนา Software Hardware <p>รวดเร็วจนตามไม่ทันจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมและทันต่อเทคโนโลยี</p>

เพลงพื้นบ้าน

ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

คำว่า เพลงพื้นบ้าน ได้มีนักวิชาการด้านเพลงพื้นบ้านในประเทศไทยเรียกชื่อเพลงพื้นบ้านต่างๆ กัน เช่น เพลงพื้นบ้าน เพลงชาวบ้าน เพลงนอกศตวรรษ ฯลฯ อย่างไรก็ตามชื่อเรียกดังกล่าวต่างก็มีความหมายแทนคำว่า Folk Songs ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ต่างกัน ดังนี้

สุภักดิ์ อนุกุล และวลัยพร นิยมสุจริต (2548) ได้กล่าวถึงเพลงพื้นบ้าน ไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่เกิดจากคนในท้องถิ่นที่สืบทอดกันมา เริ่มต้นจากผู้ใดร้องเป็นคนแรกไม่มีปรากฏ แต่เป็นที่แน่นอนว่าสมัยก่อนไม่มีมหรสพให้ความสุข ความบันเทิงเหมือนปัจจุบัน คนในท้องถิ่นจึงต้องใช้ความสามารถ ปฏิภาณคิดเพลง เพื่อให้เกิดความบันเทิงในกลุ่มของตน ต่อมามีการแสดงร่วมกับผู้แสดงจะฝึกหัดจนชำนาญ เพื่อให้การแสดงออกมามีระเบียบเป็นแบบแผนแล้วพัฒนามาเป็นระบำรำฟ้อนและการแสดงประเภทเล่นเป็นเรื่อง อาจเป็นเรื่องราวในอดีต ปัจจุบัน หรืออนาคตก็ได้ ส่วนการเดินเรื่องก็ยังใช้เพลงเป็นตัวนำ เช่น เพลงเดินกำรำเคียว เพลงพวงมาลัย การแสดงที่เล่นเป็นเรื่องจะมาจากสิ่งสมมติ

มนตรี ตราโมท (2507) ได้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านว่า เพลงพื้นบ้านคือเพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งแต่ละท้องถิ่นก็ประดิษฐ์แบบแผนการร้องของตนไปตามความนิยมและสำเนียงภาษาพูดที่เปลี่ยนแปลงแตกต่างกันไป เพลงแบบนี้มักนิยมร้องในเวลาเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมผู้คนในหมู่บ้าน เพื่อร่วมรื่นเริงกันชั่วคราว เช่น ตรุษสงกรานต์ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเอาแรงกันในกิจอันเป็นอาชีพ เช่น เกี่ยวข้าว นวดข้าว ในทำนองเดียวกัน เอนก นาวิกมูล (2537) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการอนุรักษ์ส่งเสริมเพลงพื้นบ้าน ได้กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงบทที่ไร้ตำนาน โดยไม่ทราบว่าเป็นผู้แต่งคนแรก แต่ร้องกันมาตามปาก ด้วยการจดจำคือ สืบทอดกันด้วยความจำ โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร เพลงที่ร้องนั้นติดปาก ติดหูของผู้ที่ฟัง จึงนิยมร้องต่อๆมา

จากความหมายของเพลงพื้นบ้านดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านในแต่ละท้องถิ่นสืบทอดกันมา ตามแบบแผนการร้อง สำเนียงภาษาในแต่ละท้องถิ่น มักใช้ร้องในงานรื่นเริง หรือเทศกาล เมื่อได้รับความนิยมก็มีการนำมาร้องต่อกันมา โดยไม่มีปรากฏว่าใครเป็นผู้คิดค้นคนแรก

ความเป็นมาของเพลงพื้นบ้านไทย

เอนก นาวิกมูล (2527) ได้กล่าวถึงพัฒนาการของเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้าน ซึ่งค้นคว้าและสืบค้นจากรรณคดีลายลักษณ์และการสัมภาษณ์พ่อเพลงแม่เพลง พอสรุปได้ดังนี้

1. สมัยอยุธยา ในสมัยอยุธยาตอนต้นมีการกล่าวถึง “การขับซอ” ซึ่งเป็นประเพณีของชาวไทยภาคเหนือ ปรากฏในวรรณคดี ทวาทศมาส และ ลิลิตพระลอ และกล่าวถึง “เพลงร้องเรือ” หรือ “เพลงเรือ” ซึ่งเป็นเพลงที่ชายหญิงชาวอยุธยาร้องเล่นในเรือ มีเครื่องดนตรีประกอบ ปรากฏใน กุณมณเฑียรบาล ที่ตราขึ้นสมัยพระบรมไตรโลกนาถ ในสมัยอยุธยาตอนปลาย ในรัชกาลพระเจ้าบรมโกศ มีการกล่าวถึง “เพลงเทพทอง” ว่าเป็นเพลงโต้ตอบที่มหรสพชนิดหนึ่งในงานสมโภชพระพุทธบาทสระบุรี ปรากฏในปฐมโรวาทคำฉันท์ ของพระมหานาควัดท่าทราย

2. สมัยรัตนโกสินทร์ มีหลักฐานเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านชนิดต่างๆมากที่สุด ตั้งแต่รัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 5 เป็น ยุคทองของเพลงพื้นบ้านที่เป็นจะเห็นจากการปรากฏเป็นมหรสพในงานพระราชพิธีและมีการสร้างเพลงชนิดใหม่ๆ ขึ้นมา เช่น เพลงฉ่อย เพลงอีแซว เพลงส่งเครื่อง ซึ่งเป็นที่นิยมของชาวบ้านไม่แพ้มหรสพอื่น สมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น มีหลักฐานว่า เพลงเทพทอง เป็นเพลงพื้นบ้านเก่าที่สุดที่สืบทอดมาจากสมัยอยุธยา มีการกล่าวถึงในฐานะเป็นมหรสพเล่นในงานพิธีถวายพระเพลิงพระชนก และพระชนนีของพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก และเพลงปรบไก่อ มีการกล่าวไว้ในจารึกวัดพระเชตุพนฯ ว่าเป็นมหรสพชนิดหนึ่งที่เล่นในงานฉลองวัดในสมัยรัชกาลที่หนึ่ง นอกจากนี้ยัง

มีการอ้างถึงเพลงทั้งสองในวรรณคดีอีกหลายเล่ม เช่น บทละครอุณรุท อิเหนา และขุนช้างขุนแผน เป็นต้น

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว มีการกล่าวถึงเพลงพื้นบ้าน ในโคลงพระราชนิพนธ์ว่า ในงานลอยกระทงมีการเล่นสักวา เพลงเครื่องทอน เพลงปรบไก่และดอกสร้อย เมื่อถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว การละเล่นพื้นบ้านต่างๆ ที่เคยรุ่งโรจน์มาแต่รัชกาลต้นๆ เริ่ม ชบเซาลง เพราะเกิดกระแสความนิยม “แอ่วลาว” ขึ้น โดยเฉพาะในหมู่ชนชั้นสูง รัชกาลที่ 4 ทรงเกรงว่าการละเล่นพื้นบ้านของไทยจะสูญหมด จึงทรงออกประกาศห้ามเล่นแอ่วลาวต่อไป

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวบ้านเล่นเพลงพื้นบ้านถวายให้ทอดพระเนตรในขณะประทับ ณ พระราชวังบางปะอิน เมื่อ พ.ศ. 2426 จึงนับเป็นครั้งแรกที่ได้มีการนำเพลงชาวบ้านมาเล่นถวายพระมหากษัตริย์ให้ทอดพระเนตร และในรัชสมัยนี้การละเล่นพื้นบ้านยังเป็นที่นิยมอยู่โดยเฉพาะทางด้านศิลปะการแสดงที่เป็นมหรสพละคร หุ่น หนังใหญ่ หนังตะลุงแล้ว ยังมีลิเกและลำตัดเกิดขึ้นใหม่ และแพร่ไปยังชาวบ้านตามท้องที่ต่างๆ อย่างรวดเร็วด้วย

สมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงส่งเสริมเพลงพื้นบ้านโดยทรงบรรจุบทร้องที่ใช้ทำนองเพลงปรบไก่ไว้ในพระราชนิพนธ์เรื่องศกุนตลา จำนวนที่เป็นบทละคร รวมทั้งได้ทรงพระราชนิพนธ์เรื่องพระหันทอากาศและนางอุโปศกา ไว้เป็นเค้าโครงเรื่องสำหรับแสดงลิเก และโปรดเกล้าฯ ให้มีการแสดงลิเกในการสมโภชพระตำหนักขาลิมงคลอาสน์ ใน พ.ศ. 2460 ด้วย ในสมัยเพลงพื้นบ้านยังคงเป็นที่นิยมของชาวบ้าน ได้แก่ เพลงส่งเครื่อง หรือเพลงทรงเครื่อง และเพลงฉ่อย เป็นต้น โดยเฉพาะเพลงฉ่อยนิยมเล่นกันทั่วไป และในสมัยนี้มีการนำเพลงพื้นบ้านมาตีพิมพ์เป็นหนังสือเล่ม เช่น เพลงระบำชาวไร่ของนายบุศย์ เพลงเรือชาวเหนือของนายเจริญ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีการบันทึกเสียงเพลงพื้นบ้านลงบนแผ่นเป็นครั้งแรก แผ่นเสียงที่ได้รับความนิยมมากเป็นแผ่นเสียงเพลงฉ่อยของนายเป้

อย่างไรก็ตาม ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 อิทธิพลของวัฒนธรรมและระบบทุนนิยมแบบตะวันตกทำให้เกิดสิ่งบันเทิงแบบตะวันตกอย่างหลากหลาย เช่น เพลงไทยสากล เพลงร๊าว เพลงลูกทุ่ง เป็นต้น เพลงพื้นบ้านจึงเริ่มหมดความนิยมลงทีละน้อย ประกอบกับต้องเผชิญอุปสรรคในสมัยรัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ที่ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2485 แต่หลังจากนั้นเพลงพื้นบ้านต่างๆ เริ่มกลับฟื้นตัวอีกครั้งหนึ่งและกลายเป็นของแปลกใหม่ที่ต้องอนุรักษ์และฟื้นฟู ในช่วง ประมาณ พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา หน่วยงานทั้งของรัฐและเอกชน รวมทั้งบุคคลที่สนใจได้พยายามส่งเสริมให้มีการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ รวมทั้งสนับสนุนให้เผยแพร่เพลง

พื้นบ้านให้กว้างขวางขึ้น เพลงพื้นบ้านจึงได้กลับมาเป็นนิยมอีกครั้งหนึ่ง แต่เป็นไปในลักษณะของงานแสดงเผยแพร่ มิใช่ในลักษณะของการฟื้นคืนชีวิตใหม่

ประเภทของเพลงพื้นบ้าน

เอนก นาวิกมูล (2527) ได้จำแนกประเภทของเพลงพื้นบ้านออกได้ 3 วิธี ดังนี้คือ

1. จำแนกตามโอกาสที่ร้อง คือ จำแนกตามเวลาที่ใช้ร้องเพลงชนิดนั้นๆ สามารถแบ่งย่อยออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1.1 เพลงที่เล่นตามเทศกาล เป็นเพลงที่เล่นและร้องกันในเทศกาลใดเทศกาลหนึ่ง ได้แก่

1.1.1 หน้าเกี่ยวข้าว ร้องเพลงเกี่ยวข้าว เพลงต้นกำรำเคียว เพลงร้อยซัง เพลงพาน ฟางเพลงสงฟาง เพลงสงค้อลำพวน เพลงเตชะข้าว เพลงซึกกระดาน

1.1.2 หน้าตรุษสงกรานต์ ร้องเพลงประกอบการละเล่นต่างๆ ได้แก่ เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย เพลงช้าเจ้าหงส์ เพลงระบำชาวไร่ เพลงพิชฐาน เพลงเหย่อย เพลงฮันเลเล เพลงคล้องช้าง

1.1.3 หน้ากฐิน หน้าผ้าป่า เป็นเวลาที่มีน้ำป่าไปทั่ว ชาวบ้านจะร้องเพลงเรือ เพลงหน้าไย

1.1.4 หน้าบวชนาค ร้องเพลง เพลงแห่นาค

1.2 เพลงที่เล่นได้โดยไม่จำกัดเวลา ได้แก่ เพลงที่ชายหญิงใช้ร้องโต้ตอบกันในงานรื่นเริงต่างๆ มีลักษณะเป็นการแสดงมากกว่าร้องโต้ตอบเกี่ยวพาราสิธรรมา ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงเทพทอง เพลง พรบโก่ เพลงอีแซว เพลงระบำบ้านนา เพลงโคราช

2. จำแนกตามจุดประสงค์การร้อง ดังนี้

2.1 เพลงสำหรับเด็ก เช่น เพลงปลอบเด็ก เพลงกล่อมเด็ก เพลงประกอบการละเล่น พบว่า มีการร้องกันในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

2.2 เพลงกล่อมเด็ก ผู้ใหญ่ใช้ร้องขับกล่อมให้เด็กหลับ มักเรียกว่า เพลงอ้อ ซา ซา (ออกเสียงว่า อ้อ จา จา) ตามเสียงที่เอื้อนออกมาตอนขึ้นต้นเพลง เพื่อให้เกิดความนุ่มนวล ชวนให้เด็กหลับไปได้ง่าย เนื้อเพลงมีลักษณะคำประพันธ์ที่ไม่ตายตัว จำนวนคำและสัมผัสไม่เคร่งครัดเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านอื่นๆ ส่วนทำนองเป็นทำนองรำ (ฮ่ำ) โดยเอื้อนเสียงทอดยาวที่พยางค์สุดท้ายของวรรค และเปล่งเสียงขึ้นลง ตามระดับสูงต่ำ ของเสียงวรรณยุกต์

2.3 เพลงต้นกำรำเคียว มีอยู่ทั่วไปแถบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยา นิยมเล่นในจังหวัดอ่างทอง สิงห์บุรี สุพรรณบุรี พระนครศรีอยุธยา และนครนายก ส่วนมากจะร้องเล่นระหว่างช่วงหยุดพักเมื่อเกี่ยวข้าวไปถึงอีกคันนาหนึ่ง หรือมักเล่นตอนเย็นหลังเลิกเกี่ยวข้าวแล้ว ผู้เล่นจะยืนล้อมเป็นวงกลมหรืออาเจียนเป็นแถวหน้ากระดาน หันหน้าเข้าหากัน มือซ้ายถือรวงข้าว มือขวาถือเคียว พ่อเพลงแม่

เพลงอาจมีหลายคนช่วยกันร้องแก้ หรือร้องโต้ตอบฝ่ายตรงข้าม ส่วนคนอื่นๆ เป็นลูกคู่รับว่า "เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้"

2.4 เพลงเกี่ยวข้าว เป็นเพลงที่สำหรับร้องกันในขณะลงแขกเกี่ยวข้าว อันเป็นอาชีพสำคัญของประชาชนชาวไทยอย่างหนึ่ง เพื่อให้ความสนุกสนานกับความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าในการทำงานและเชื่อมความสัมพันธ์ในระหว่างพื้นบ้านอาชีพเดียวกันเพลงเกี่ยวข้าวจะเล่นกันในฤดูเกี่ยวข้าวจะเล่นกันเมื่อหยุดจากการเก็บเกี่ยวข้าวแล้วเหมือนกับเพลงเดินกำรำเคียวกล่าวคือจะเล่นเพลงเกี่ยวข้าวก่อนที่จะเล่นเพลงเดินกำรำเคียว ไม่มีกำหนดเวลาในการเล่น คือ เล่นกันจนเหนื่อยก็เลิกเนื้อความของเพลงมักจะเกี่ยวกับ การไต่ถามถึงการทำนาผสมผสานการเกี่ยวพาราสีกัน เพลงเกี่ยวข้าวบางแห่งเรียก “เพลงกำ” เวลาแสดงมือหนึ่งถือเคียว อีกมือหนึ่งกำข้าวไว้ ย่ำเท้าใช้ลีลาไปตามจังหวะเพลง ใช้ตบมือให้จังหวะพร้อมๆ กัน บางครั้งใช้กลองและฉิ่งเข้าร่วมด้วย

เพลงเกี่ยวข้าว แบ่งตามความสั้นยาวของเนื้อเพลง ได้เป็น 2 ชนิด ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าวสั้น และเพลงเกี่ยวข้าวยาว โดยเพลงเกี่ยวข้าวสั้น เป็นเพลงเกี่ยวข้าวที่มีความยาวเพียง 3 บาท หรือ 6 วรรค เป็นเพลงร้องโต้ตอบขณะที่กำลังเกี่ยวข้าวอยู่กลางนา คนร้องจะร้องในขณะที่ทำงานไปด้วย ลูกคู่จะร้องรับกันเป็นทอดๆ เพื่อผ่อนคลายความเหน็ดเหนื่อยในการทำงานและเพื่อความสนุกสนาน ส่วนเพลงเกี่ยวข้าวยาว เป็นเพลงเกี่ยวข้าวที่เล่นเป็นชุด ต้องใช้พ่อเพลงแม่เพลงโดยเฉพาะเป็นผู้ร้องในฤดูเกี่ยวข้าว ชาวนาบางคนจะบ่นว่าถ้าปีนี้ให้ผลผลิตที่ดีจะให้แม่เพลงมาเล่น เพลงเกี่ยวข้าวที่เป็น การแสดงนี้จะเล่นที่เกี่ยวข้าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว หรือในวันท้ายๆ เจ้าของงานจะนิมนต์พระสงฆ์มา 9 รูป นำพ่อนข้าวมาตั้งกลางลานมีธงแดงปัก เมื่อพระทำพิธีเสร็จแล้ว ชายหญิงแบ่งข้างละ 4 คน จะออกมาเต้นเป็นวงร้องเพลงเกี่ยวข้าว ซึ่งจะเริ่มด้วยชายร้องบทไหว้ครูและบทเกริ่น 3 วง แล้วต่อด้วย บทพลอย 3 วง ต่อจากนั้นหญิงจะร้องโต้ตอบ โดยสถานที่พบเพลงชนิดนี้คือ ท้องที่ทั่วไปบนลุ่มน้ำเจ้าพระยา

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงเกี่ยวข้าวใช้กลอนหัวเดียวเหมือนเพลงเรือ แต่จำนวนคำในแต่ละวรรคจะน้อยกว่ากลอนเพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าวสั้นวรรคหน้า 4 คำ วรรคหลัง 8 คำ ยกเว้นบาทสุดท้าย วรรคหน้ามี 7-8 คำ วรรคหลังจะลงท้ายด้วยเอย เพลงเกี่ยวข้าวยาววรรคหน้า 6 คำ วรรคหลัง 6-8 คำ บาทลงท้ายเหมือนเพลงเกี่ยวข้าวสั้น

2.5 เพลงพวงมาลัย เป็นเพลงร้องโต้ตอบระหว่างชายและหญิง นิยมเล่นกันแถบภาคกลางทั่วไปแทบทุกจังหวัด ในงานเทศกาลต่างๆ เช่น วันสงกรานต์ งานโกนจุก งานบวชนาค งานมงคลต่างๆ โดยเลือกสถานที่เล่นเพลง เป็นลานกว้างๆ ยืนล้อมเป็นวงกลม แบ่งเป็นฝ่ายชายครึ่งวงฝ่ายหญิงครึ่งวง มีพ่อเพลง แม่เพลงผลัดกันร้อง ส่วนที่เหลือจะเป็นลูกคู่ปรบมือเป็นจังหวะ และร้องรับฝ่ายของตน

2.6 เพลงลำตัด เรียกได้ว่า เป็นเพลงพื้นบ้านพื้นเมืองชนิดหนึ่งของไทย ซึ่งนิยมร้องกันในเขตภาคกลาง ทั้งนี้ มีต้นกำเนิดมาจาก “ลิเกบันตน” ของชาวมลายู ในต้นรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีลักษณะของการแสดงว่ากลอนสดแก่กัน โดยมีลูกคู่คอยรับ เมื่อต้นบทร้องจบ ต่อมาเมื่อมีการดัดแปลงกลายเป็นภาษาไทยทั้งหมด จึงเรียกกันว่า “ลิเกลำตัด” ในระยะแรก และเรียกสั้นๆ ในเวลาต่อมาว่า “ลำตัด” ซึ่งมีลักษณะของเพลงและทำนองเพลงที่นำมาให้ลูกคู่รับ โดยมากก็มักตัดมาจากเพลงร้องหรือเพลงดนตรีอีกชั้นหนึ่ง โดยเลือกเอาแต่ตอนที่เหมาะสมแก่การร้องนี้มาเท่านั้น ผู้เล่นลำตัดส่วนใหญ่จะเป็นมุสลิมต่างจากลิเกที่ผู้แสดงจะเป็นคนไทยล้วนๆ เพราะลิเกต้องไหว้ครูฤาษี ซึ่งขัดกับหลักของศาสนาอิสลาม ปัจจุบันคณะลำตัดที่มีชื่อเสียงในอยุธยา จะมีอยู่สองคณะ คือ คณะซึ่งเป็นคนไทยเชื้อสายมอญ และคณะคนไทยซึ่งเป็นชาวมุสลิมการแสดงลำตัดเป็นการเือนคารมกันด้วยเพลง(ลำ)โดยมีการรำประกอบแต่ไม่ได้ เล่นเป็นเรื่องอย่างลิเกและการแสดงต้องมีทั้งฝ่ายชายและฝ่ายหญิงและเป็นที่ยอมรับกันมากเนื่องจากเป็นการแสดงโดยการใช้ไหวพริบปฏิภาณใน การด้นกลอนสด ส่วนการประชันลำตัดระหว่างสองคณะ จะใช้เสียงฮาของคนดูเป็นเกณฑ์ คณะใดได้เสียงฮาเสียงปรบมือมากกว่า ก็จะถือเป็นฝ่ายชนะ

รูปแบบการแสดงลำตัด จำแนกการแสดงได้ตามขั้นตอน โดยมีองค์ประกอบสำคัญทั้งที่ไม่เป็นเพลงและเป็นเพลง ได้แก่ การโหมโรงรำมะนา การร้องบันตน และการว่าลำร้อง ต่างๆ ดังนี้

1. โหมโรง (ตีกลองรำมะนา)
2. ร้องบทไหว้ครู และมีการฝากตัวว่าผู้แสดงยังร้องได้ไม่ดี ผิดพลาดอย่างไรต้องขอร้องขอความเมตตา
3. เมื่อฝ่ายชายร้องเสร็จ หญิงจะออกร้องด้วยบทไหว้ครูและฝากตัว
4. ฝ่ายชายร้องเกี่ยวฝ่ายหญิง ฝ่ายหญิงแสดงการรับรู้การเกี่ยว
5. ชายร้องเกี่ยว หญิงแก้เกี่ยว
6. หญิงร้องแก้บทรัก
7. ชายแสดงอาการตัดพ้อหรือสบประมาท หญิงร้องแก้
8. เมื่อครบเวลาทั้งสองฝ่ายร่วมกันร้องบทลา ขอร้องซึ่งกันและกัน
9. ร้องอวยพร

ลักษณะคำประพันธ์ บทกลอนที่ใช้ร้องในลำตัดมีลักษณะเป็น กลอนหัวเดียว ซึ่งจำแนกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นสร้อยเพลง เป็นบทกลอนที่ร้องขึ้นมาก่อนบทร้อง ผู้เป็นต้นบทจะเป็นผู้ร้อง ก่อนที่ลูกคู่จะรับพร้อมๆกัน กับการตีรำมะนา ลักษณะของคำกลอน มีจำนวนคำประมาณ 4-8 คำ คำสุดท้ายในวรรคสุดท้ายจะส่งสัมผัสไปยังคำสุดท้ายในวรรคที่ 2 ของบทร้อง และส่วนที่เป็นบทร้อง มีจำนวนคำในวรรคประมาณ 10-12 คำ การส่งสัมผัสในวรรคมักจะเป็นคำที่ 5 และคำที่ 8

2.7 เพลงฉ่อย เป็นเพลงที่เล่นกันทั่วไปทุกจังหวัดในภาคกลาง โดยนิยมเล่นในช่วงเทศกาลสงกรานต์ และวันนักขัตฤกษ์อื่นๆ ภายหลังมีการตั้งวงเป็นอาชีพรับจ้างแสดงทั่วไป คณะลำตัดหวังดีะนิยมนำเพลงฉ่อยมาร้องแทรกกับการเล่นเพลงลำตัดเสมอๆ เพลงฉ่อยเป็นเพลงโต้ตอบระหว่างชายหญิง มีเอกลักษณ์ตรงที่ลูกคู่จะร้องรับว่า "เอ้อชา เอ้อชา ชา ฉาด ชา" บางคณะต่อด้วย "หน้อยแม่" ไม่ต้องมีดนตรีประกอบ ลูกคู่จะปรบมือเท่านั้น

เพลงฉ่อยเป็นเพลงรุ่นหลังเพลงเทพทองและเพลงปรบไ้ มีอายุไม่เกิน 100 กว่าปี กล่าวกันว่าเพลงฉ่อยประดิษฐ์ขึ้นมาแทนเพลงปรบไ้และเพลงโคราชที่มีลีลาซ้ำ โดยมีเพลงโคราชเป็นครู ดังนั้นจึงใช้กลอนเพลงโคราชเป็นบทไหว้ครูและบทเกริ่น ส่วนบทอื่นๆ ใช้กลอนหัวเดียวอย่างกลอนเพลงเรือ และใช้การปรบมืออย่างเพลงปรบไ้เป็นเครื่องประกอบจังหวะ เมื่อพิจารณาจากตัวบทเพลงฉ่อยแล้ว คำกล่าวนี้น่าจะเชื่อถือได้ เพราะกลอนไหว้ครูเพลงฉ่อยมีลักษณะคำประพันธ์เหมือนกลอนเพลงโคราช

วิธีร้อง เพลงฉ่อยเป็นเพลงชุดเริ่มตั้งแต่บทไหว้ครู ชายไหว้ก่อน หญิงถึงไหว้ตามทีหลัง ในระหว่างที่ไหว้ครูจะไม่มีการปรบมือ หลังจากนั้นจะร้องเช่นเดียวกับบทไหว้ครูชายและจบลงที่ "ข้าแม่เอ๋ย สวยเอ๋ย แม่น่ารักเอ๋ย" ต่อจากนั้นจะเข้าบทเกริ่น บทผูกกรัก ฯลฯ ซึ่งจะมีการปรบมือให้จังหวะ มีลูกคู่สอดบทกระทุ้งว่า "หน้อยแม่ ช่าฉ่าชา อี้แม่" เพลงฉ่อยร้องง่าย จังหวะเร็วจึงปรากฏแพร่หลายมากกว่าเพลงชนิดอื่น เพลงฉ่อยนิยมเล่น บทประมากกว่าชุดอื่นๆ เหมือนเพลงเรือที่นิยมเล่นชุด ซึ่งคู่พ่อเพลง แม่เพลง จะใช้โวหารโต้ตอบกันอย่างถึงพริกถึงขิง การแพ้นขณะอยู่ที่การแก้โวหารหรือข้อความที่อีกฝ่ายหนึ่งยกมาโต้กับตน ถ้าไม่สามารถแก้ได้ก็ถือว่าแพ้

2.8 เพลงอีแซว เป็นเพลงพื้นบ้านจังหวัดสุพรรณบุรี เล่นในงานเทศกาลสงกรานต์ หรืองานบุญกุศล เดิมเป็นเพลงร้องโต้ตอบกันสั้นๆ แบบกลอนหัวเดียว ต่อมา ได้ยืมกลอนเพลงฉ่อยไปร้องให้ยาวมากขึ้น ร้องด้วยจังหวะเร็วๆ เดินจังหวะด้วยฉิ่ง กรับ พ่อเพลงแม่เพลงแต่ละฝ่ายมีลูกคู่ 4-5 คน ร้องโต้ตอบเชิงเกี้ยวพาราสีแฝงคำสองแง่สองง่าม เพื่อสร้างความครึกครื้นให้แก่ผู้ฟัง ส่วนผู้ร้องต้องมีความสามารถในการเลือกถ้อยคำมาร้อยเรียง ที่เรียกกันว่า "ด้นเพลง" ให้ทันจังหวะที่เร็วกว่าเพลงประเภทอื่นๆ ต่อมา เพลงอีแซวได้พัฒนาเป็นวงอาชีพรับจ้างแสดงตามงานต่างๆ และเป็นที่นิยมร้องกันแพร่หลายในจังหวัดใกล้เคียงด้วย

ลักษณะคำประพันธ์ เป็นกลอนหัวเดียวเหมือนเพลงฉ่อย แต่จำนวนในวรรคมีค่อนข้างมากกว่าเพลงฉ่อย คือประมาณ 9-10 คำ วิธีร้อง เพลงอีแซวมีทำนองร้องอยู่ 2 ทำนอง แบบเก่าและแบบใหม่ การร้องแบบเก่ามีจังหวะช้า มีฉิ่งและกรับประกอบ

2.9 เพลงเรือ เพลงเรือเป็นเพลงที่ร้องเล่นในฤดูน้ำหลาก นิยมเล่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา อ่างทอง สิงห์บุรี สุพรรณบุรี และลพบุรี ช่วงเทศกาลกฐิน ฟ้าป่า หรืองานนมัสการงานบุญประจำปีของวัด ซึ่งเป็นฤดูน้ำหลาก ชาวนาวางเว้นจากการทำนา รอน้ำลาด และรวงข้าวสุก ก็

จะพากันพายเรือมาทำบุญไหว้พระและเล่นเพลง เรือที่ใช้มีเรือมาดสี่แจว เรือพายม้าทุกลำจุดตะเกียงเจ้าพายุ หรือตะเกียงลานไว้กลางลำเรือ ธรรมเนียมในการเล่นมีเรือฝ่ายชายและฝ่ายหญิง จำนวนผู้เล่นขึ้นอยู่กับขนาดของเรือประมาณ 9-10 คน มีพ่อเพลง แม่เพลง ส่วนที่เหลือเป็นลูกคู่ ใช้กลอนลงสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ ที่เรียกว่า "กลอนหัวเดียว" นิยมร้องกลอนลา และกลอนไฉ เพราะคิดหาคำได้ง่ายกว่าสระเสียงอื่น มีเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ ฉิ่ง และกรับ พ่อเพลงที่นั่งกลางลำเรือ จะเป็นคนตีฉิ่งดังฉับๆ ไปเรื่อยๆ ที่เหลือก็เป็นลูกคู่คอยร้องรับหรือร้องยั่วด้วยคำว่า "ฮ้า ฮั" และคอยกระทุ้งว่า "ชะ ชะ" ตามความคะนองปากเป็นจังหวะๆ เมื่อชาวเพลงพายเรือมาถึงที่หมาย โดยทั่วไปก็จะมองหาเรือจับคู่ว่าเพลงกันแล้ว ฝ่ายชายจะพายเรือไปเทียบจนชิดเรือฝ่ายหญิงและเก็บพายขึ้น ในเรือแต่ละลำจะนั่งเป็นคู่ๆ นอกจากช่วงหัวเรือท้ายเรือจะนั่งคนเดียวเพราะที่แคบ เรือฝ่ายชายจะเริ่มว่าเพลงก่อน เรียกว่า "เพลงปลอบ" เพื่อขอเล่นเพลงกับฝ่ายหญิงตามมารยาท เมื่อว่าไปสัก 2-3 บท หากฝ่ายหญิงนิ่งไม่ตอบ ก็แสดงว่า ไม่สมัครใจเล่นเพลงด้วย หรือมีคู่นัดหมายอยู่แล้ว เรือฝ่ายชายต้องไปหาคู่ใหม่ แต่ถ้าฝ่ายหญิงเอื้อนเสียงตอบ แสดงว่า ตกหลงปลงใจเล่นเพลงด้วย ก็เริ่มว่า "เพลงประ" โต้ตอบกันในเชิงเกี้ยวพาราสีอย่างสนุกสนาน เมื่อว่าเพลงกันสมควรแก่เวลาแล้ว เรือฝ่ายชายจะพายไปส่งเรือฝ่ายหญิง ในระหว่างนั้นก็ว่า "เพลงจาก" เพื่อเป็นการแสดงความอาลัยอาวรณ์

ลักษณะคำประพันธ์ เพลงเรือเป็นกลอนหัวเดียว วรรคละ 7-10 คำ วรรคก่อนสุดท้ายจะลงรับลูกคู่ คำจะเพิ่มเป็น 10 คำ และวรรคสุดท้ายต้องลงด้วยคำว่า เอย ส่วนวิธีร้อง เพลงเรือมีจังหวะช้า ประกอบด้วย กรับ ฉิ่ง และในสมัยก่อนมีโหมเป็นเครื่องประกอบจังหวะ มีเอกลักษณ์ตรงบทกระทุ้งลูกคู่ว่า ฮ้าฮั และบทสุดท้ายที่จะต้องร้องทวน

3. จำแนกตามลักษณะของเนื้อเพลง คือ จำแนกตามความสั้นยาวของบทเพลง ซึ่งสามารถแบ่งย่อยเป็น 2 ประเภท ได้แก่

3.1 เพลงพื้นบ้านสั้น คือ เพลงพื้นบ้านชนิดที่มีความยาวไม่เกิน 6 วรรค ในการร้องโต้ตอบแต่ละครั้ง บางเพลงก็ยาว เพลงวรรคเดียวแล้วผลัดให้อีกฝ่ายหนึ่งว่าแก่ เพลงชนิดนี้ได้แก่ เพลงร้อยชั่ง เพลงสงฟาง เพลงพานฟาง เพลงสงค้อลำพวน เพลงเตชะข้าว เพลงชกกระดาน เพลงพิชฐาน เพลงคล้องช้าง เพลงระบำ เพลงข้าเจ้าหงส์ เพลงพวงมาลัย เพลงระบำบ้านไร่ เพลงเหยื่อย เพลงอินเลเล เพลงแห่นาค

3.2 เพลงพื้นบ้านยาว คือ เพลงพื้นบ้านชนิดที่มีความยาวหลายบทในการร้องโต้ตอบแต่ละครั้ง มักเล่นเป็นลำดับขั้นตอนตามโครงสร้างของเพลงพื้นบ้าน เมื่อฝ่ายหนึ่งร้องจบ อีกฝ่ายหนึ่งจะร้องแก้เป็นข้อๆ ไม่จำกัดความยาว เพลงชนิดนี้ได้แก่ เพลงฉ่อย เพลงเรือ เพลงอีแซว เพลงอ่าวเกล้าขอ เพลงปรบไก่ เพลงเทพทอง เพลงระบำบ้านนา เพลงหน้าไย เพลงโคราช เพลงเกี่ยวข้าวยาว เพลงพวงมาลัย

ลักษณะของเพลงพื้นบ้าน

เอนก นาวิกมูล (2523) ได้กล่าวว่า ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้าน มีอยู่ 3 ประการ ซึ่งสรุปความได้ดังนี้

1. มีความเรียบง่าย ฟังแล้วเข้าใจได้ทันที หากจะมีการเปรียบเทียบแง่สัญลักษณ์ก็สามารถแปลความหมายได้ไม่ยากนัก ความเรียบง่ายดังกล่าว ไม่ใช่ความมั่งง่าย แต่เป็นความเรียบง่ายที่สมบูรณ์ คือ ทั้งง่ายและทั้งคมคาย สวยงามไปในตัว ซึ่งแจ่มแจ้ง ได้ดังนี้

1.1 ความเรียบง่ายในถ้อยคำ ที่ชาวเพลงหยิบมาใช้ร้อยเรียงกันอย่างเหมาะเจาะ ข้อที่น่าสังเกต คือต่อเพลง แม่เพลงได้เลือกใช้คำไทยแท้เกือบทั้งสิ้นของทุกวรรค ทุกบทเพลง มีน้อยวรรคที่จะใช้คำบาลี-สันสกฤต ลงไป ทำให้ผู้ฟังได้รับรสและบรรยากาศของไทยจริงๆ อีกทั้งเป็นวรรณกรรมปากเปล่าที่มีคุณค่าเพราะผู้ร้อง ร้องออกมาทันทีที่ทันใจ แทบไม่มีเวลาไตร่ตรองแต่สามารถวางตำแหน่งของคำ ได้อย่างเหมาะสมกับอารมณ์ของเนื้อเรื่องอย่างน่าประหลาด

1.2 ความเรียบง่ายในการร้องและการเล่น เพลงพื้นบ้านได้ยึดถือลักษณะดั้งเดิมของมนุษย์ คือ ความไม่มีอะไร แล้วค่อยๆคิดหาอะไรเข้ามาเพิ่มเติมในภายหลัง ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงจะเห็นว่าชาวบ้านหรือชาวเพลง “ทำเพลง” โดยไม่ต้องเตรียมอะไรเป็นการใหญ่โตนัก สิ่งที่จะทำให้เพลงไพเราะนอกเหนือจากการใช้ถ้อยคำแล้วยังใช้เพียงมือ หรือเครื่องประกอบจังหวะง่ายๆ

2. การเน้นความสนุกสนานเป็นหลักจากการที่คนไทยเป็นคนชอบสนุกสนาน ไม่ค่อยทุกข์ร้อน เพลงพื้นบ้านจึงเป็นส่วนประกอบของความสนุก มีเนื้อหาท่วงทำนองสอดคล้องกับลักษณะนิสัยข้อนี้ บางครั้งแม้การเทศน์แหล่ของพระคุณเจ้าตามชนบทก็ไม่ต่างกับการแสดงมหรสพบนเวที เพราะชาวบ้านฟังแล้วครื้นใจ ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงมักเน้นความสนุกสนานที่ออกมาในรูปแบบต่อไปนี้

2.1 การใช้คำสองแง่สองง่าม การเอาตลกอวยวะมาเล่น ดูเหมือนจะเป็นนิสัยของมนุษย์ทุกชาติทุกภาษา แล้วแต่ใครจะพลิกแพลงให้ลึกลับเพียงไร แต่สิ่งที่เพลงพื้นบ้านแสดงออกไม่ได้หลุดออกมาด้วยคำหยาบ หากแต่ได้ใช้คำเปรียบเทียบหรือแฝงสัญลักษณ์เข้ามาช่วย ซึ่งจะเป็นที่รู้จักของผู้ใหญ่หรือคนที่โตพอรู้ความแล้ว

2.2 การเว้นซึ่งเรื่องที่ทุกซุ่มๆ กล่าวคือ ความสนุกกับความทุกข์ อย่างเช่น บทเพลงของชาวบ้าน เมื่อเทียบเนื้อหาในตัวเพลงแล้ว ส่วนที่กล่าวถึงเรื่องราวของความทุกข์ มีเปอร์เซ็นต์น้อยกว่าความสนุกมาก และบางครั้งหากมีเรื่องของความทุกข์ ก็เป็นเพียงเรื่องราวที่สมมติเพื่อคั่นอารมณ์ผู้ฟังเท่านั้น

3. การมีรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน เพลงพื้นบ้านต่างถิ่นมีการร้องเพลงด้วยถ้อยคำที่คล้ายกัน ทั้งที่อยู่ห่างกันละทิศ แสดงให้เห็นว่า เพลงพื้นบ้านในแถบลุ่มน้ำเจ้าพระยาได้สร้างรูปแบบที่มีหลายสิ่งหลายอย่างรวมกันขึ้น ด้วยการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดระหว่างคนต่อคน หรือคณะต่อคณะ ซึ่งรูปแบบที่รวมกันดังกล่าว แยกอย่างกว้างๆ ได้ดังนี้

3.1 ด้านเนื้อหา และการเรียงลำดับเรื่อง ด้วยเพลงพื้นบ้านแยกได้ออกเป็นเพลงโต้ตอบอย่างยาว และเพลงโต้ตอบอย่างสั้น ซึ่งเนื้อหารูปแบบของเพลง 2 ประเภทนี้ สามารถพิจารณาได้ดังนี้

3.1.1 เพลงโต้ตอบอย่างยาว ได้แก่ เพลงเรือ เพลงระบำบ้านไร่ เพลงพวงมาลัย (อย่างยาว) เพลงเหย่อย เพลงหน้าเอย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงอีแซว เพลงระบำบ้านนา เพลงพาดควาย เพลงเทพทอง เพลงปรบไก่ เพลงลำตัด เพลงแอ้วเคล้าขอ เพลงฉ่อย เพลงเหล่านี้มักเป็นเรื่องของพ่อเพลง แม่เพลง ที่มีความชำนาญ สามารถตอบโต้กันได้นานๆ ไม่มีจบกลางคัน ซึ่งการที่จะร้องได้นานๆ จึงต้องสร้างเรื่องหรือชุดการเล่น ซึ่งมีชุดใหญ่ของการเล่นเป็นต้นแบบ คือ 1) ชุดลักหาพาหนะ 2) ชุดคู่ขอ 3) ชุดชิงชู้ 4) ชุดตีหมากผ่าตีหมากเมีย 5) ชุดเบ็ดเตล็ด แบบแผนของเพลงโต้ตอบอย่างยาว จะเริ่มด้วยบทไหว้ครู แล้วเป็นบทเกริ่น เรียกหาหญิงให้มาเล่นเพลง แล้วจึงโต้ตอบกัน เรียกว่า การประ

3.1.2 เพลงโต้ตอบอย่างสั้น ได้แก่ เพลงพิชฐาน เพลงระบำ เพลงพวงมาลัย (อย่างสั้น) เพลงสงฟาง เพลงเดินกำรำเคียว เพลงสงคอกำพวน เพลงซึกกระตาน เพลงเหล่านี้เป็นเพลงสั้นเหมาะกับนักเพลงที่ไม่ใช่มืออาชีพ ร้องกันคนละสี่ห้าวรรค คนละท่อนสั้นๆ แล้วก็ลงเสียเป็นลักษณะของการเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมสนุกสนานอย่างง่าย

3.2 ด้านถ้อยคำ เนื่องจากเพลงพื้นบ้านมีเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน การหยิบเอาถ้อยคำจากเพลงหนึ่งไปใส่อีกเพลงหนึ่งจึงเป็นไปได้โดยไม่รู้ตัว ข้อที่สังเกตได้ คือ พ่อเพลงคนหนึ่งมักจะร้องเพลงได้หลายทำนอง การแลกเปลี่ยนถ้อยคำจึงเกิดขึ้นได้ง่ายมาก อีกด้านหนึ่ง เพลงพื้นบ้านมักใช้กลอนหัวเดียวมาก ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการค้นเพลงที่ต้องอาศัยฉันทลักษณ์ที่ไม่ยากเกินไป ซึ่งบทเพลงจะลงท้ายด้วยสระเดียวกันเสมอ ดังนั้นการใช้กลอนหัวเดียวจึงทำให้การเปลี่ยนทำนองร้องจากเพลงหนึ่งไปยังอีกเพลงหนึ่งโดยใช้เนื้อเดิม เปลี่ยนทำนองและการรับของลูกคู่หรือการลงเพลงผิดกันเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

บทบาทและคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน

สุกัญญา ภัทราชัย (2533) ได้กล่าวถึงคุณค่าของเพลงพื้นบ้าน ไว้พอสังเขป ดังนี้

1. ให้ความบันเทิง ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องบันเทิงใจมากมายเช่นปัจจุบันนี้ เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นเพลงที่ผู้ร้องต้องการให้เด็กฟังเพลินจะได้หลับไวขึ้น ในขณะที่ตัวผู้ร้องเองก็เพลิดเพลินผ่อนคลายอารมณ์เครียดไปด้วยในตัว เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นของเด็กเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะ และคำที่เร้าอารมณ์ เด็กๆ จึงชอบร้องเล่นเข้าเหย้ากัน เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่มีเนื้อหาสนุก เพราะเป็นเรื่องของการเกี่ยวพาราตี เรื่องของความรัก การประลองฝีมือประหว่างชายหญิง ยิ่งเพลงพื้นบ้านที่เป็นมหรสพก็ยิ่งสนุกใหญ่เพราะเป็นสิ่งบันเทิงที่เต็มไปด้วยโวหาร ปฏิภาณ และโวหารสังวาสที่เรียกเสียงหัวเราะจากผู้ฟัง นอกจากนั้น เพลงพื้นบ้านยังมีจังหวะคึกคัก เร้าใจ มีลีลาสนุก เวลาร้องมีท่าทาง

ประกอบ มีการรำ ทั้งรำอย่างสวยงามและรำยั่วเย้าที่เป็นอิสระ เพลงพื้นบ้านในแง่นี้จึงมีบทบาทเพื่อความเป็นบันเทิงเป็นสำคัญ

2. ให้การศึกษา เพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชน จึงเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ส่งทอดต่อมาให้แก่ลูกหลาน เพลงพื้นบ้านจึงทำหน้าที่บันทึกความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชนในท้องถิ่นมิให้สูญหาย ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในการเสริมสร้างปัญญาให้แก่ชุมชนด้วยการให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งโดยทางตรงและโดยทางอ้อม

3. จรรโลงวัฒนธรรมของชาติ บทบาทเด่นพิเศษของเพลงพื้นบ้าน คือ เป็นการควบคุมและรักษาบรรทัดฐานของสังคม การชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมนั้น เพราะผู้ที่เป็นพ่อเพลงและแม่เพลง นอกจากจะเป็นผู้มีน้ำเสียงดี โวหารดีแล้ว ยังต้องมีความรู้ในเรื่องต่างๆ และมีประสบการณ์ชีวิตพอที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้คนที่คล้อยตามด้วย จึงจะได้รับความนิยมจากประชาชน

แม้ว่าเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่จะมีเนื้อหาเป็นเรื่องของความรักแทรกเรื่องเพศ แต่เนื้อเพลงเหล่านี้มิได้ให้เฉพาะความสนุกสนานเท่านั้น ยังได้แทรกคำสอนหรือลงท้ายด้วยการสอนใจที่แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของแบบแผนความประพฤติที่สังคมยอมรับ หรือแสดงให้เห็นผลเสียของการฝ่าฝืน

4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ เพลงพื้นบ้านเป็นทางระบายความคับข้องใจ อันเนื่องมาจากความเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า จากงานและปัญหาในการดำรงชีพ รวมทั้งความเก้บกดอันเนื่องมาจากจารีตประเพณี หรือกฎเกณฑ์ของสังคม เช่น ความคับข้องใจในเรื่องการประกอบอาชีพ การถูกเอารัดเอาเปรียบจากสังคม การประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น สุกัญญา สุกฉายา (2525) กล่าวถึง เพลงพื้นบ้านว่าเป็นรูปแบบหนึ่งของการระบายความเก้บกดและโต้ตอบความคับข้องใจ โดยซ่อนไว้ในรูปของความขบขัน เสียงหัวเราะของผู้ชมขณะนั้น แสดงถึงอารมณ์ร่วมกับศิลปิน ในอดีตสังคมไทยเป็นสังคมที่ปิดกั้นเรื่องการแสดงออกทางเพศ ค่านิยมเหล่านี้จึงเป็นมโนธรรมที่คอยยับยั้ง และคอยตักเตือนไม่ให้มีการแสดงออกที่ไม่งามในเรื่องเพศ แม้ในปัจจุบันค่านิยมเหล่านี้จะลดน้อยลง ไม่เคร่งครัดในการถือปฏิบัติเช่นอดีต แต่คนไทยส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนไทยในชนบทยังคงรักษาและปฏิบัติตามค่านิยมนี้อยู่เป็นจำนวนมาก เพลงพื้นบ้านจึงเป็นทางออกทางหนึ่งที่สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้ผู้ร้องและผู้ชมได้ระบายอารมณ์เกี่ยวกับความรักและเรื่องเพศได้อย่างเต็มที่

5. เป็นสื่อมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม จากชาวบ้านไปสู่ชาวบ้าน และจากรัฐบาลไปยังประชาชน นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านยังแสดงถึงทรรคนะของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในบ้านเมืองด้วย

ปัจจุบันสื่อมวลชนได้พัฒนาก้าวหน้าไปมาก สื่อมวลชนบางประเภท เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ทำหน้าที่กระจายข่าวสารได้มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านบางชนิดจึงลดบทบาทไปจากสังคมไทย แต่เพลงพื้นบ้านบางชนิด เช่น หมอลำ ลำตัด เพลงอีแซว และเพลงฉ่อย เป็นต้น ยังคง

มีบทบาทในฐานะเป็นสื่อมวลชนชาวบ้านอยู่มาก ทั้งนี้เนื่องมาจากได้มีการพัฒนารูปแบบและเนื้อหาของเพลงให้มีลักษณะเป็นการแสดงที่ทันสมัย รวมทั้งการพัฒนาความสามารถในการแสดงออกของศิลปินที่สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้ฟังได้อย่างดี

การทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนของเพลงพื้นบ้านนั้นจะมี 2 ลักษณะ ได้แก่ การกระจายข่าวสาร เช่น เพลงร้อยพรรษา ของกาญจนบุรี ทำหน้าที่บอกให้รู้ถึงเทศกาลออกพรรษา เพลงบอกของภาคใต้และเพลงตรุษของสุรินทร์ ทำหน้าที่บอกให้รู้ถึงเทศกาลปีใหม่แล้ว และการวิพากษ์วิจารณ์สังคม ลักษณะที่สอง คือ การวิพากษ์วิจารณ์สังคม ได้แก่ เหตุการณ์และเรื่องราวของชาติ เช่น สถาบัน การเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ ปัญหาสังคม เป็นต้น

ในปัจจุบันเพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อสังคมน้อยลงทุกที เพราะมีสิ่งอื่นขึ้นมาทดแทนและทำหน้าที่ได้ดีกว่า เช่น มีสิ่งบันเทิงแบบใหม่มากมายให้ความบันเทิงมากกว่าเพลงกล่อมเด็กหรือเพลงประกอบการเล่น มีการศึกษาในระบบโรงเรียนเข้ามาทำหน้าที่ให้การศึกษาและควบคุมสังคมแทน และมีระบบเทคโนโลยีทางการสื่อสารและคมนาคม ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนได้มีประสิทธิภาพยิ่งกว่า เพลงพื้นบ้านจึงนับวันจะยุติบทบาทลงทุกที เว้นเสียแต่เพลงพื้นบ้านบางชนิดที่พัฒนารูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะสมกับสังคมปัจจุบัน เช่น เพลงอีแซว ในรูปแบบของเพลงลูกทุ่ง ซึ่งนักร้องหลายคนนำมาร้อง เช่น เอกชัย ศรีวิชัย และเสรี รุ่งสว่าง เป็นต้น ทำให้เพลงพื้นบ้านกลับมาเป็นที่นิยมและมีคุณภาพต่อสังคมได้อีกต่อไป

Merriam (1964) ได้สรุปบทบาทหน้าที่ของพื้นบ้านไว้ว่า บทบาทเบื้องต้นแรกของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคม เป็นสิ่งที่ช่วยทำให้เกิดบูรณาภาพหรือความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสังคม ซึ่งผลของการศึกษาเพลงในสังคมต่างๆ ได้พบว่าเพลงยังมีหน้าที่ทางสังคมอีกหลายประการ คือ

1. เป็นตัวแทนของระบบสัญลักษณ์ทางสังคมที่สะท้อนออกมาให้เห็นตามความเชื่อทางศาสนาและระบบชนชั้นทางสังคม
2. มีหน้าที่คอยกระตุ้นให้เกิดการตอบสนองทางกายภาพ ซึ่งจะพบได้ในเพลงที่เกี่ยวกับการทำงาน เช่น เพลงเกี่ยวข้าว หรือถ้าเป็นสังคมแบบดั้งเดิมก็จะพบเพลงที่เกี่ยวกับการกล่าวสวด และการสงคราม เป็นต้น
3. มีบทบาทเป็นเสมือนเครื่องควบคุมทางสังคม แบบแผนที่สมควร รวมทั้งกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคมให้กับสังคมและชี้แนวระเบียบ
4. เพลงมีบทบาทโดยรักษาสถาบันที่สำคัญของสังคม เช่น ศาสนา ความเชื่อ เพราะทำให้การประกอบพิธีกรรมมีเหตุผล โดยมีหน้าที่เชิงสัญลักษณ์ทางพิธีกรรม
5. มีหน้าที่ทำให้เกิดความสับสนและความมั่นคงทางวัฒนธรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

การอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านให้คงอยู่อย่างมีชีวิตและมีบทบาทเหมือนเดิมคงเป็นสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ แต่สิ่งที่สามารถทำได้ในขณะนี้ก็คือ การอนุรักษ์เพื่อช่วยให้วัฒนธรรมของชาวบ้านซึ่งถูกละเลยมานาน ปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ของสังคมไทยเช่นเดียวกับวัฒนธรรมที่เราถือเป็นแบบฉบับ (สุกัญญา ภัทรราชย์, 2528)

การอนุรักษ์มี 2 วิธีการ ได้แก่

1. การอนุรักษ์ตามสภาพดั้งเดิมที่เคยปรากฏ หมายถึงการสืบทอดรูปแบบเนื้อหาวิธีการร้องเล่น เหมือนเดิมทุกประการ เพื่อประโยชน์ในการศึกษา

2. การอนุรักษ์โดยการประยุกต์ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงรูปแบบและเนื้อหาให้สอดคล้องกับสังคมปัจจุบันเพื่อให้คงอยู่และมีบทบาทในสังคมต่อไป

การอนุรักษ์ทั้งสองวิธีการนั้น ควรปฏิบัติ ดังนี้

1. การบันทึกและการศึกษา เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรกระทำ ในปัจจุบันมีบุคคลและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายแห่งได้ดำเนินการสำรวจ บันทึก และศึกษาเพลงพื้นบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ทั่วประเทศจำนวนมาก แต่ข้อมูลเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านยังคงมีอีกมากมาย โดยเฉพาะการศึกษาเพลงพื้นบ้านด้วยหลักทฤษฎีต่างๆ ยังมีไม่มากนัก

การบันทึกและการศึกษาเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์หาคคุณค่าเบื้องต้น ข้อมูลต่างๆ เหล่านี้คนรุ่นหลังสามารถนำไปปรับใช้เพื่อให้เข้ากับยุคสมัยของตน หรือคัดเลือกไปเฉพาะส่วนหนึ่งที่เขาสงใจ ทำให้วิญญาณแห่งประเทศชาติยังคงสืบสานอยู่ต่อไปได้ หากไม่มีการทำงานในส่วนนี้แล้ว คนในชาติก็หาความมั่นคงในตัวเองไม่ได้ด้วย ไม่รู้จักกำเนิดแห่งตน ไม่รู้จักข้อดีข้อเสียของตน งานบันทึกศึกษาเป็นงานที่ขาดไม่ได้ข้อหนึ่ง (เอนก นาวิกมูล, 2532)

2. การถ่ายทอดและการเผยแพร่ เป็นสิ่งสำคัญที่ควรกระทำอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้ขาดช่วงการสืบทอด ปกติศิลปินพื้นบ้านส่วนใหญ่มักจะเต็มใจที่จะถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้แก่ลูกศิษย์และผู้สนใจทั่วไป แต่ปัญหาที่พบคือ ไม่มีผู้สืบทอดหรือมีก็น้อยมาก ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงน่าจะอยู่ที่การเผยแพร่เพื่อชักจูงให้คนรุ่นใหม่เห็นความสำคัญรู้สึกเป็นเจ้าของเกิดความห่วงหาพันและอยากฝึกหัดต่อไป

การจูงใจให้คนรุ่นใหม่มาฝึกหัดเพลงพื้นบ้านไม่ใช่เรื่องง่าย แต่วิธีการที่น่าจะทำได้ ได้แก่ เชิญศิลปินอาชีพมาสาธิตหรือแสดง เชิญศิลปินผู้เชี่ยวชาญมาฝึกอบรมหรือฝึกหัดกลุ่มนักเรียนนักศึกษาให้แสดงในโอกาสต่างๆ ซึ่งวิธีนี้จะได้ทั้งการถ่ายทอดและการเผยแพร่ไปพร้อมๆ กัน อย่างไรก็ตาม การถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจะอาศัยเฉพาะศิลปินพื้นบ้านคงไม่ได้ เพราะมีข้อจำกัดเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ เช่น เวลา สถานที่ และงบประมาณ แนวทางการแก้ไขก็ควรสร้างผู้ถ่ายทอดโดยเฉพาะครู ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการปลูกฝังวัฒนธรรมของชาติ และมีกำลังความสามารถในการถ่ายทอดให้แก่เยาวชนได้

จำนวนมาก แต่การถ่ายทอดทฤษฎีอย่างเดียวกันไม่เพียงพอ ครูควรสร้างศรัทธาโดย “ทำให้ดู รู้ด้วยตา เห็นค่าด้วยใจ” เพราะเมื่อเด็กเห็นคุณค่าจะสนใจศึกษาและใฝ่หาฝึกหัดต่อไป

3. การส่งเสริมและการสนับสนุน ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา เพลงพื้นบ้านได้รับการสนับสนุนค่อนข้างมากจากทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน ได้แก่ สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด สถาบันการศึกษาต่างๆ ศูนย์สังคีตศิลป์ ธนาคารกรุงเทพ สำนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย เป็นต้น นอกจากนี้ เพลงพื้นบ้านยังได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานของรัฐให้มีการแสดงในงานเทศกาลตามท้องถิ่นต่างๆ ซึ่งสิ่งนี้ควรกระทำเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนเพลงพื้นบ้านได้แก่

3.1 การพัฒนาความรู้ความสามารถของศิลปิน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น นักวิชาการ และนักปกครอง ควรให้ความรู้และแนะนำศิลปินพื้นบ้านให้มีความตื่นตัวที่จะแสวงหาความรู้อยู่เสมอ เพื่อจะได้อบรมและนำความรู้ที่นำมาสร้างสรรค์เป็นบทเพลงและเผยแพร่แก่ประชาชน อันจะทำให้ผู้ฟังศรัทธาและนิยมเพลงพื้นบ้านต่อไป

3.2 การปรับปรุงแบบและเนื้อหาให้เหมาะกับสภาพสังคม แต่ไม่ควรละทิ้งแบบแผนเดิม เช่น การเพิ่มแสง สี เสียง ประกอบ พอคवर การใช้เครื่องแต่งกายที่ดูดี แต่คงรูปแบบการนุ่งโจงกระเบน การเพิ่มเครื่องดนตรีไทยประกอบจังหวะฆ้องวงหรือแสดงตลกคั่นรายการ การแต่งบทเพลงเกี่ยวกับท้องถิ่นของผู้ฟัง การนำเรื่องราวในสังคมมาล้อเลียน ประชดประชัน การนำมุขตลกที่ทันสมัยมาแทรกในการร้อง เป็นต้น แม้ว่าการปรับปรุงรูปแบบและเนื้อหาให้เหมาะกับสังคมจะเป็นหน้าที่ของศิลปินพื้นบ้าน แต่ผู้เกี่ยวข้องก็ควรให้ความรู้และชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง เพราะเท่าที่ปรากฏมีคณะเพลงบางคณะพยายามปรับปรุงแบบการเล่นเพลงให้ทันสมัย แต่เป็นไปในลักษณะที่ไม่เหมาะสม เช่น นำการเต้นแบบสากลมาประกอบการแสดง ทำให้ผู้ชมรุ่นเก่าบางคนไม่ยอมรับและผู้ชมรุ่นใหม่ก็ไม่นิยม เพราะเห็นว่าเป็นการประยุกต์แบบครึ่งๆกลางๆ สิ่งเหล่านี้เป็นปัญหาต่อการสืบทอดเพลงพื้นบ้านที่ไม่ควรมองข้าม

3.3 การให้การศึกษาและปลูกจิตสำนึกแก่ประชาชน ผู้เกี่ยวข้องควรให้การศึกษาแก่ชาวบ้านให้เข้าใจ และยอมรับเพลงพื้นบ้านว่าเป็นวัฒนธรรมชาติและเป็นมรดกทางปัญญา ของบรรพชนของท้องถิ่น เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความศรัทธาและภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นเจ้าของ และตระหนักถึงความรับผิดชอบในการบำรุงรักษาและสืบทอดเพลงนี้ต่อไป นอกจากนี้ควรปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมที่ดีต่อเพลงพื้นบ้านแก่ประชาชนทั่วไป โดยให้ความรู้และจูงใจให้ประชาชนยอมรับและศรัทธาว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสิ่งที่มีความค่าที่แสดงให้เห็นอัจฉริยภาพของผู้แต่ง ผู้ร้อง และพยายามชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและภูมิปัญญาของชาวบ้าน ที่เห็นได้จากเนื้อเพลงที่ไพเราะ คมคาย สะท้อนให้เห็นถึงความเฉียบคมของความคิดที่คนรุ่นใหม่ควรสนใจและภาคภูมิใจ

3.4 การจัดโครงการและกิจกรรมส่งเสริมเพลงพื้นบ้าน เพื่อเปิดโอกาสให้ศิลปินพื้นบ้านในท้องถิ่นต่างๆ ได้แสดงหรือสาธิตแก่ประชาชนและผู้สนใจ อันจะทำให้ศิลปินเกิดความภาคภูมิใจในฐานะที่เป็นบุคคลสำคัญ

3.5 การส่งเสริมเพลงพื้นบ้านให้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมในชีวิตประจำวัน โดยแทรกเพลงพื้นบ้านในกิจกรรมรื่นเริงต่างๆ ได้แก่ กิจกรรมของชีวิตส่วนตัว เช่น งานฉลองคล้ายวันเกิด งานมงคลสมรส งานทำบุญขึ้นบ้านใหม่ กิจกรรมในงานเทศกาลต่างๆ เช่น ปีใหม่ ลอยกระทง หรือสงกรานต์ การส่งเสริมดังกล่าวนี้หมายรวมว่า เจ้าของงานสามารถฝึกหัดและแสดงเอง หรือเชิญชวนญาติมิตรมาแสดง หรือเชิญศิลปินมาแสดงก็ได้

3.6 การส่งเสริมให้นำเพลงพื้นบ้านไปเป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ทั้งในระบบราชการและวงการธุรกิจ เท่าที่ผ่านมามีปรากฏว่ามีหน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายแห่งนำเพลงพื้นบ้านไปเป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เช่น จังหวัดสุพรรณบุรี เชียง ขวัญจิต ศรีประจันต์ ไปร้องเพลงพื้นบ้านประชาสัมพันธ์ผลงานของจังหวัด การใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ว่าน่าสนใจและควรส่งเสริมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพราะทำให้เพลงพื้นบ้านเป็นที่คุ้นหูของผู้ฟัง และยังคงมีคุณค่าต่อสังคมไทยตลอดไป

รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ธนา เตมียักษ์ (2554) ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลงโมสาร์ทกับเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลงพื้นบ้านอีสาน ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยชายหญิงที่กำลังศึกษาอยู่ที่โรงเรียนเล็กโกเมคอนุสรณ์ ปีการศึกษา 2553 อายุ 3-5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย เพลงโมสาร์ท เพลงพื้นบ้านอีสาน และแบบทดสอบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ของเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลงโมสาร์ทและเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลงพื้นบ้านอีสานมีความสามารถด้านมิติสัมพันธ์หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

นริศนันท์ เดชสุระ (2552) ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทางดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหวและเพลงพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการพูดโดยการพัฒนาโปรแกรม ประกอบด้วย 4 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ชั้นที่ 2 การสร้างโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทางดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหวและเพลงพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการพูดของเด็กปฐมวัย ชั้นที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรม ชั้นที่ 4 ปรับปรุงและนำเสนอโปรแกรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 4-5 ปี ปีการศึกษา 2552 โรงเรียนสาธิตปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จำนวน 23

คน ใช้ระยะเวลาในการทดลอง 10 สัปดาห์ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แบบประเมินทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์ของเด็กปฐมวัย แบบประเมินทักษะทางภาษาในด้านการพูดของเด็กปฐมวัย แบบสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัย กล้องภาพและเนื้อร้องเพลงพื้นบ้านไทย จำนวน 20 กล้อง 20 เพลง ผลการทดลองใช้โปรแกรม พบว่า หลังการใช้โปรแกรม เด็กปฐมวัยมีทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการพูดสูงขึ้นก่อนการทดลองใช้โปรแกรม

ปิยะนาถ เกิดโกลา (2549) ศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังประสบการณ์การจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548 โรงเรียนอนุบาลลพบุรี ใช้เทคนิคการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลาก 1 ห้องเรียน จากจำนวน 7 ห้องเรียน เพื่อจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้านเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 20 นาที รวมทั้งสิ้น 32 ครั้ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสังเกตความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยและแผนการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้านที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยดำเนินการทดลองระยะเวลา 8 สัปดาห์ แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบความแตกต่างก่อนและหลังการทดลอง ผลปรากฏว่าค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยหลังได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้านโดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยดำเนินการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมอยู่ในระดับสูง ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยพบว่าหลังได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้านสูงกว่าก่อนจัดประสบการณ์

อริญญา เพิ่มพีรพัฒน์ (2548) ศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้พื้นที่บ้านพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ที่ใช้พื้นที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์ก่อนการจัดประสบการณ์และหลังการจัดประสบการณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1/2 โรงเรียนไทยวัฒนาประชารัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 อำเภอสีคิ้ว จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 26 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแผนการจัดประสบการณ์ และแบบทดสอบวัดความสามารถทางภาษา ผลการศึกษาพบว่า ความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์โดยใช้พื้นที่บ้านเป็นสื่อเสริม ประสบการณ์ในด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนสูงกว่าความสามารถทางภาษาก่อนการจัดประสบการณ์โดยใช้พื้นที่บ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์

อัมพิกา แสงปิ่น (2554) ศึกษาผลของการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนนอกระบบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ประชากรในการศึกษา คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน และนักเรียนนอกระบบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ขั้นตอนการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะที่ 1 พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนนอกระบบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด

นนทบุรี ระยะที่ 2 ทดลองใช้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านสำหรับนักเรียนนอกโรงเรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ระยะที่ 3 ศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนนอกโรงเรียน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดนนทบุรี ที่มีต่อการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ผลการวิจัยสรุปว่า

- 1) ผู้วิจัยได้หลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านภาคกลางที่ดำเนินการตามแนวความคิดพัฒนาหลักสูตรรากหญ้าของ Tabla 7 ขั้นตอน มีองค์ประกอบหลัก 4 ข้อ คือ 1.วัตถุประสงค์ 2.เนื้อหา 3.การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ 4.ประเมินผล 2) ระดับความรู้ ทักษะ และทัศนคติในการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านของกลุ่มทดลองที่เข้าร่วมหลักสูตรมีความแตกต่างกันทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมหลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) กลุ่มทดลองมีความพึงพอใจในหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยในต่างประเทศ

Cockerton (1997) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการเปิดดนตรีประกอบการเรียนการสอน โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 30 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม โดยมีการจัดบรรยากาศในการเรียนต่างกัน 2 ลักษณะ คือ กลุ่มที่มีดนตรีประกอบ กับกลุ่มที่ไม่มีดนตรีประกอบระหว่างการเรียนการสอน และเมื่อทำการทดสอบทางด้านไอคิวแล้ว ปรากฏว่ากลุ่มแรกคือกลุ่มที่มีเสียงดนตรีประกอบการเรียนการสอน มีคะแนนมากกว่าในกลุ่มที่ไม่มีเสียงดนตรี

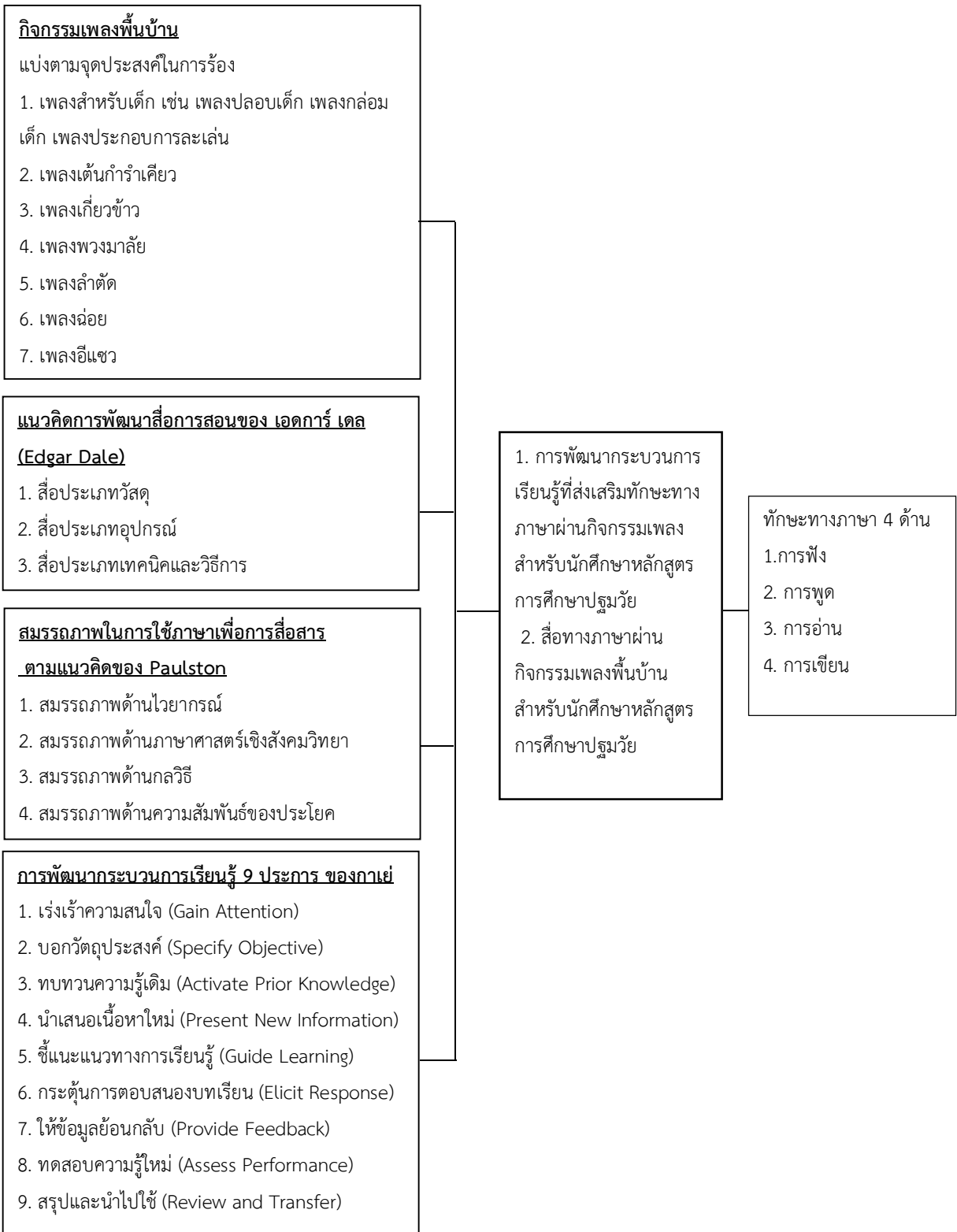
Konrad (1989) ได้ศึกษาการพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้เพลงพื้นบ้านจากหลากหลายวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาการในส่วนของทักษะด้านการคิด และเพื่อสนับสนุนให้เกิดการใช้กระบวนการด้านการคิด โดยศึกษาประโยชน์และความเหมาะสมของวิธีการใช้บทเพลงพื้นบ้านในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนที่มีความแตกต่างด้านวัฒนธรรมดำเนินการทดลองกับชั้นเรียนเกรด 3 เป็นเวลา 6 สัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักสูตรการสอนทักษะด้านการคิดโดยใช้เพลงพื้นบ้าน มีประโยชน์สำหรับการจัดการเรียนการสอนให้กับเด็กในระดับชั้นเรียนเกรด 3 สามารถพัฒนาทักษะด้านการคิดไปพร้อมๆ กับการพัฒนาทักษะด้านการฟัง การอ่าน และการเขียนได้

Marshall (1975 อ้างใน จเร สำอาง, 2550) ได้ทำการวิจัยในเรื่องดนตรีกับการอ่าน โดยแบ่งเด็กเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่เรียนดนตรีสัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 40 นาที และกลุ่มที่ 2 เป็นกลุ่มควบคุมจะไม่ได้เรียนดนตรี พบว่าเด็กที่ได้รับการฝึกฝนดนตรีจะมีคะแนนการอ่านสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกฝน

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ทำให้เกิดกรอบแนวคิดในการวิจัย ที่ได้้นำการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของกาเย่ สมรรถภาพในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร

ตามแนวคิดของ Paulston แนวการพัฒนาสื่อการสอนของเอ็ดการ์ เดล และกระบวนการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน เป็นตัวแปรต้น เพื่อให้เกิดการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และสื่อทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นตัวแปรตาม ดังรายละเอียดด้านล่าง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง
ที่บ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีวิธีดำเนินการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตน (Need Analysis)

ระยะที่ 2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม

ระยะที่ 3 การอบรมพัฒนา

ระยะที่ 4 การประเมินและติดตามผลการอบรมพัฒนา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติสาขาการศึกษาปฐมวัยของ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิตส่วนกลาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี และมหาวิทยาลัยราช
ภัฏพระนคร การสุ่มกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการคัดเลือกอย่างเจาะจง (purposive sampling) โดย
ผู้วิจัยคัดเลือกทั้งหมด 150 คน ได้แก่ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่วนกลาง จำนวน 50 คน มหาวิทยาลัย
สวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร 50 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากประธานหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี ส่งถึงประธานหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยทั้ง 3
แห่ง เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล การอบรมพัฒนา การประเมินผลและติดตามผล
การอบรมพัฒนา หลังจากที่ได้รับอนุญาต ผู้วิจัยได้ชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการดำเนินการเก็บ
รวบรวมข้อมูลผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และโทรศัพท์ จากนั้นดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักศึกษา
ตามขนาดกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยและคณะดำเนินการจัดเก็บแบบสอบถามเสร็จสิ้น ได้รับแบบสอบถาม
กลับคืนมาทั้งสิ้น 150 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100.00 จากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความ
ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) เพื่อใช้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ใช้ทั้งระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ศึกษา คือ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย 3 แห่ง แบ่งตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตน (Need Analysis)

1. ศึกษาจากข้อมูลเอกสาร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทักษะทางภาษา
2. สสำรวจความต้องการจำเป็น (needs) จาก กลุ่มนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนสาขาการศึกษาปฐมวัย
3. เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงสำรวจจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชากรกลุ่มเดียวกัน เพื่อศึกษาแนวโน้ม ทิศทางและความต้องการที่แท้จริงในการพัฒนาทักษะทางภาษา เพื่อการสื่อสาร ทั้งด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน

การสร้างเครื่องมือในระยะที่ 1

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1 เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นการพัฒนาตนเองทางด้านทักษะทางภาษา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- 1.1 ศึกษารายละเอียดจากเอกสาร หลักการ วิธีการ หัวข้อหรือประเด็นต่างๆที่ต้องการศึกษาข้อมูล เพื่อนำมากำหนดเป็นข้อคำถาม
- 1.2 นำกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือมาเป็นแนวทางในการกำหนดข้อคำถาม
- 1.3 การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยสร้างแบบสำรวจความคิดเห็นโดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ของ Likert (Likert's Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, 2549) ได้แก่

ระดับเห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน
ระดับเห็นด้วยมาก	ค่าคะแนน	4	คะแนน
ระดับเห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน

ระดับเห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน

และเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์ที่พิจารณาตามเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย (Mean) ของ Best (1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	เห็นด้วยน้อยที่สุด

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 นำเครื่องมือที่ได้พัฒนาแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญทำการพิจารณาและนำมาปรับปรุง

2.2 ทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

2.2.1 ทดสอบหาความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสำรวจความคิดเห็นเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อการพิจารณา 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) ว่าเครื่องมือที่สร้างขึ้นนั้นตรงกับเนื้อหาที่ต้องการวัดหรือไม่ รวมทั้งตรวจสอบภาษาที่ใช้การวางรูปแบบ ข้อความต่างๆ แล้วนำกลับมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2.2.2 ทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try - Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ซึ่งไม่ใช่ประชากรที่จะใช้จริง จำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach) ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟารวมทุกข้อคำถามของแบบวัดต่างๆ ควรมีค่าเท่ากับ 0.80 ขึ้นไป ผลจากการวิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบวัดอยู่ระหว่าง 0.85 ถึง 0.97 แสดงว่าแบบวัดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริง

ระยะที่ 2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม

1. คณะผู้วิจัย จำนวน 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเพลงพื้นบ้าน การประพันธ์เพลง และการผลิตสื่อทางดนตรี จำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์บัวผัน สุพรรณยศ ผู้เชี่ยวชาญด้านเพลงพื้นบ้าน นายศักดิ์สิทธิ์ เชื้อกลาง ผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์เพลง และนายพงศ์วุฒิ

มหิทธิธรรมธร ผู้เชี่ยวชาญการผลิตสื่อทางดนตรี ร่วมกันศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผนวกผลสำรวจความคิดเห็นการพัฒนาตนเองทางด้านทักษะทางภาษาที่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากระยะที่ 1

2. คณะผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 6 ท่าน ร่วมกันคิดวางแผน การออกแบบ เทคนิค วิธีการเรียบเรียง และการนำเสนอสื่อ นวัตกรรม

3. พัฒนาสื่อด้านภาษาด้วยกิจกรรมการสอนผ่านเพลงพื้นบ้าน ในรูปแบบภาพเคลื่อนไหว และมีเนื้อเพลงประกอบ

ระยะที่ 3 การอบรมพัฒนา

การอบรมในครั้งนี้ ใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 6 ชั่วโมง โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กำลังศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่วนกลาง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี และมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 150 คน โดยผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้ดังนี้ คือ

1) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ส่วนกลาง	จำนวน 50 คน
2) มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี	จำนวน 50 คน
3) มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร	จำนวน 50 คน

ระยะที่ 4 การประเมินและติดตามผลการอบรม

การประเมินและติดตามผลการอบรม มุ่งเน้นการประเมินทักษะของผู้เข้าอบรมเชิงปฏิบัติการ 4 ด้านคือ

1. ทักษะทางภาษาด้านการฟัง (Listening Skills) คือ ทักษะการเก็บและรวบรวมข้อมูล การเรียนรู้และเข้าใจเรื่องราว และการรับฟังข้อมูลย้อนกลับ

2. ทักษะทางภาษาด้านการพูด (Speaking Skills) คือ ทักษะการให้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ข้อมูล อธิบายสร้างความกระจ่าง การสร้างบรรยากาศ การถามเพื่อกระตุ้น และการนำเสนอมุมมองที่แตกต่าง

3. ทักษะทางภาษาด้านการอ่าน (Reading Skills) คือ ทักษะทำความเข้าใจด้านเนื้อหา การแสวงหาความรู้ ค้นหาคำตอบ และเพิ่มเติมความรู้

4. ทักษะทางภาษาด้านการเขียน (Writing Skills) คือ ทักษะการบันทึกหรือถ่ายทอดเรื่องราว การแสดงความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจ และการแนะนำให้คำปรึกษา

การสร้างเครื่องมือในระยะที่ 4

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนนี้ ได้แก่

1. แบบทดสอบเพื่อวัดเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

2. แบบสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยสอบถามในประเด็นต่างๆ 6 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ ด้านสื่อ นวัตกรรม ด้านการวัดและประเมินผล ด้านวิทยากร และด้านประโยชน์และการประยุกต์ใช้ โดย แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยสอบถามในประเด็นต่างๆ 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านภาษา และด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดค่าคะแนนเป็น 5 ระดับ ของ Likert (Likert's Scale) (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ, 2549) ได้แก่

ระดับเห็นด้วยมากที่สุด	ค่าคะแนน	5	คะแนน
ระดับเห็นด้วยมาก	ค่าคะแนน	4	คะแนน
ระดับเห็นด้วยปานกลาง	ค่าคะแนน	3	คะแนน
ระดับเห็นด้วยน้อย	ค่าคะแนน	2	คะแนน
ระดับเห็นด้วยน้อยที่สุด	ค่าคะแนน	1	คะแนน

และเกณฑ์การแปลความหมายค่าคะแนนที่ได้จากการวิเคราะห์พิจารณาตามเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย (Mean) ของ Best (1977) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.50-5.00	เห็นด้วยมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.50-4.49	เห็นด้วยมาก
ค่าเฉลี่ย	2.50-3.49	เห็นด้วยปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.50-2.49	เห็นด้วยน้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00-1.49	เห็นด้วยน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อคำถามปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 1

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์ และลงรหัสตัวแปร ค่าของตัวแปรและความหมาย กำหนดหมายเลขประจำแบบสอบถามแต่ละฉบับ

ดำเนินการศึยข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการแจกแจงความถี่ข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน วิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอด้วยการบรรยายตามหัวข้อที่กำหนดในแบบสอบถาม โดยระบุความถี่ในแต่ละรายการ

การวิเคราะห์ข้อมูล ระยะที่ 4

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดที่เก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัสตัวแปร ค่าของตัวแปรและความหมาย กำหนดหมายเลขประจำแบบสอบถามแต่ละฉบับ ดำเนินการศึยข้อมูลลงในโปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อทำการแจกแจงความถี่ข้อมูลและวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 3 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และนำเสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

2. การวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน วิเคราะห์โดย การแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เสนอเป็นตารางประกอบความเรียง

3. การวิเคราะห์คำถามปลายเปิด เป็นการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วนำเสนอด้วยการบรรยายตามหัวข้อที่กำหนดในแบบสอบถาม โดยระบุความถี่ในแต่ละรายการ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดังนี้

4.1 การศึกษาความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตน (Need Analysis)

4.2 การพัฒนาสื่อนวัตกรรม

4.3 การอบรมพัฒนา

4.4 การประเมินและติดตามผลการอบรมพัฒนา

4.4.1 เจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

4.4.2 ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

การศึกษาความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตน (Need Analysis)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาตนใช้สื่อคำภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	6.67
หญิง	140	91.94
ชั้นปีที่กำลังศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	29	19.33
ชั้นปีที่ 2	44	29.33
ชั้นปีที่ 3	44	29.33
ชั้นปีที่ 4	33	22.01
ชั้นปีที่ 5	0	0.00

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รางวัลทักษะทางภาษา		
เคย	48	32.00
ไม่เคย	102	68.00
ประสบการณ์การจัดกิจกรรมปฐมวัย		
ไม่มีประสบการณ์	10	6.67
1-3 ครั้ง	57	38.00
3-5 ครั้ง	72	48.00
5-10 ครั้ง	11	7.33
10 ครั้งขึ้นไป	0	0.00
ประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน		
ไม่มีประสบการณ์	15	10.00
1-3 ครั้ง	88	58.67
3-5 ครั้ง	33	22.00
5-10 ครั้ง	10	6.67
10 ครั้งขึ้นไป	4	2.66

จากตารางที่ 4.1 แสดงว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 91.94 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 จำนวนชั้นปีละ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.33 นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับทักษะทางภาษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย 3-5 ครั้ง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน 1-3 ครั้ง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 58.67

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่ฟังประสงค์ด้านทักษะทางการฟัง

รายการ	$\bar{x}$	$SD.$
<u>ทักษะการฟัง</u>		
1. การจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญจากการฟังให้ได้	4.00	0.64
2. การพิจารณาคคุณค่าและประโยชน์จากรื่องที่ฟัง	4.08	0.72
3. การนำแนวคิดในการฟังมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน	4.11	0.71
4. การจดบันทึกบททวนสาระ	4.03	0.74
5. การฟังโดยไม่มีอคติต่อผู้พูดหรือต่อเรื่องที่พูด	4.12	0.54
สรุป	4.07	0.67

จากตารางที่ 4.2 พบว่า คุณลักษณะครูที่ฟังประสงค์ด้านทักษะทางการฟัง ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการฟัง ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การฟังโดยไม่มีอคติต่อผู้พูดหรือต่อเรื่องที่พูด ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.54$) ลำดับที่ 2 คือ การนำแนวคิดในการฟังมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.11$, $SD. = 0.71$) ลำดับที่ 3 คือ การพิจารณาคคุณค่าและประโยชน์จากรื่องที่ฟัง ($\bar{x} = 4.08$, $SD. = 0.72$) ลำดับที่ 4 คือ การจดบันทึกบททวนสาระ ($\bar{x} = 4.03$, $SD. = 0.74$) ลำดับที่ 5 คือ การจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญจากการฟังให้ได้ ($\bar{x} = 4.00$, $SD. = 0.64$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่ฟังประสงค์ด้านทักษะทางการพูด

รายการ	$\bar{x}$	$SD.$
<u>ทักษะการพูด</u>		
6. มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่จะพูด	4.28	0.72
7. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เตรียมการพูดให้ชัดเจน	4.33	0.74
8. การเลือกเรื่องที่จะพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง	4.49	0.65
9. การฝึกซ้อมจริงก่อนพูด	4.20	0.66
10. การประเมินการพูดเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง	4.41	0.71
สรุป	4.34	0.70

จากตารางที่ 4.3 พบว่า คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการพูด ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการพูด ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การเลือกเรื่องที่จะพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.54$) ลำดับที่ 2 คือ การประเมินการพูดเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ($\bar{x} = 4.41$, $SD. = 0.71$) ลำดับที่ 3 คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย เตรียมการพูดให้ชัดเจน ($\bar{x} = 4.33$, $SD. = 0.74$) ลำดับที่ 4 คือ มีความรู้ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่จะพูด ($\bar{x} = 4.28$, $SD. = 0.72$) ลำดับที่ 5 คือ การฝึกซ้อมจริงก่อนพูด ($\bar{x} = 4.20$, $SD. = 0.66$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการอ่าน

รายการ	$\bar{x}$	$SD.$
ทักษะการอ่าน		
11. การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน	4.03	0.78
12. การพิจารณาและแยกสิ่งทีอ่านตามจุดหมาย	4.12	0.65
13. การอ่านงานหลากหลายประเภท	4.07	0.75
14. การจดบันทึกสาระสำคัญของงานที่อ่าน	4.04	0.77
15. การกวาดสายตาเนื้อหอย่างคร่าวๆ	4.01	0.68
สรุป	4.07	0.71

จากตารางที่ 4.4 พบว่า คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการอ่าน ในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการอ่าน ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การพิจารณาและแยกสิ่งทีอ่านตามจุดหมาย ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.65$) ลำดับที่ 2 คือ การอ่านงานหลากหลายประเภท ($\bar{x} = 4.07$, $SD. = 0.75$) ลำดับที่ 3 คือ การจดบันทึกสาระสำคัญของงานที่อ่าน ($\bar{x} = 4.04$, $SD. = 0.77$) ลำดับที่ 4 การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ($\bar{x} = 4.03$, $SD. = 0.78$) ลำดับที่ 5 คือ การกวาดสายตาเนื้อหอย่างคร่าวๆ ($\bar{x} = 4.01$, $SD. = 0.68$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการเขียน

รายการ	$\bar{x}$	<i>SD.</i>
ทักษะการเขียน		
16. การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องชัดเจน	4.33	0.78
17. เขียนให้เหมาะสมกับระดับของภาษา	4.32	0.65
18. เขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา	4.57	0.75
19. การเขียนเรียบเรียงประโยค	4.44	0.77
20. การเขียนโดยใช้โวหาร สำนวน คำพังเพย สุภาพ	4.11	0.68
สรุป	4.35	0.71

จากตารางที่ 4.5 พบว่า คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการเขียน ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการเขียน ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ เขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา ($\bar{x} = 4.57$, *SD.* = 0.75) ลำดับที่ 2 คือ การเขียนเรียบเรียงประโยค ($\bar{x} = 4.44$, *SD.* = 0.77) ลำดับที่ 3 คือ การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องชัดเจน ($\bar{x} = 4.33$, *SD.* = 0.78) ลำดับที่ 4 เขียนให้เหมาะสมกับระดับของภาษา ($\bar{x} = 4.32$, *SD.* = 0.65) ลำดับที่ 5 คือ การเขียนโดยใช้โวหาร สำนวน คำพังเพย ($\bar{x} = 4.11$, *SD.* = 0.68)

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม

การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมเพื่อการพัฒนากระบวนการทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เริ่มจากการนำแบบสอบถามความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนาต้นใช้สื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน และผลลัพธ์ทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน มากำหนดความสามารถของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ต้องการ ซึ่งจากการพัฒนากระบวนการทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย นำไปสู่การออกแบบและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ได้แก่ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงฉ่อย เพลงลำตัด เพลงอีแซว

การอบรมพัฒนา

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ได้ใช้หลักการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย มาพัฒนากระบวนการทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 รายละเอียดกระบวนการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้วยกระบวนการการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 9 ประการ ของกาเย

รายการ	กิจกรรมการอบรมพัฒนา
1. เร่งเร้าความสนใจ (Gain Attention)	1.1 กิจกรรมทักทาย สวัสดี
2. บอกวัตถุประสงค์ (Specify Objective)	2.1 แจ้งวัตถุประสงค์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
3. ทบทวนความรู้เดิม (Activate Prior Knowledge)	3.1 ทดสอบความรู้ทักษะทางภาษาเบื้องต้น
4. นำเสนอเนื้อหาใหม่ (Present New Information)	4.1 ความสำคัญและความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารสำหรับครู
5. ชี้แนะแนวทางการเรียนรู้ (Guide Learning)	5.1 การใช้ทักษะทางภาษา ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับครู 5.2 แนวทางการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน
6. กระตุ้นการตอบสนองบทเรียน (Elicit Response)	6.1 แบ่งกลุ่มจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา
7. ให้ข้อมูลย้อนกลับ (Provide Feedback)	7.1 อภิปรายถึงทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน
8. ทดสอบความรู้ใหม่ (Assess Performance)	8.1 ทดสอบและประเมินความรู้ทักษะทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ของผู้เข้าอบรม
9. สรุปและนำไปใช้ (Review and Transfer)	9.1 สรุปกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

ตารางที่ 4.7 กำหนดการอบรมเชิงปฏิบัติการ การพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน
สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

เวลา	กิจกรรม
08.30-09.00 น.	ลงทะเบียน
09.00-09.10 น.	กิจกรรมทักทาย สวัสดิ์
09.10-09.20 น.	แจ้งวัตถุประสงค์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
09.30-09.45 น.	ทดสอบความรู้ทักษะทางภาษาเบื้องต้น
09.45-10.30 น.	ความสำคัญและความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ภาษา เพื่อการสื่อสารสำหรับครู
10.30-10.45 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45-12.00 น.	การใช้ทักษะทางภาษา ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับครู
12.00-13.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.30 น.	แนวทางการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง พื้นบ้าน
14.30-14.45 น.	แบ่งกลุ่มจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา
14.45-16.00 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
16.00-16.15 น.	การพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน (ต่อ)
16.15-16.45 น.	อภิปรายถึงทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนาทักษะทาง ภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน
16.45-17.00 น.	ทดสอบและประเมินความรู้ทักษะทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ของผู้เข้าอบรม สรุปกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง พื้นบ้าน

ตารางที่ 4.8 ทักษะทางภาษาและความสามารถทักษะทางภาษาของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษา
ปฐมวัยที่ต้องการ

ความสามารถทักษะทางภาษา	ทักษะทางภาษาของนักศึกษาหลักสูตร การศึกษาปฐมวัยที่ต้องการ
1. ทักษะทางภาษาด้านการฟัง (Listening Skills)	1. ทักษะการเก็บและรวบรวมข้อมูล การ เรียนรู้และเข้าใจเรื่องราว และการรับ ฟัง
2. ทักษะทางภาษาด้านการพูด (Speaking Skills)	ข้อมูลย้อนกลับ 2. ทักษะการให้ ถ่ายทอด แลกเปลี่ยน ข้อมูล
3. ทักษะทางภาษาด้านการอ่าน (Reading Skills)	อธิบายสร้างความกระจ่าง การสร้าง บรรยากาศ การถามเพื่อกระตุ้น และการ นำเสนอมุมมองที่แตกต่าง
4. ทักษะทางภาษาด้านการเขียน (Writing Skills)	3. ทักษะทำความเข้าใจด้านเนื้อหา การ แสวงหาความรู้ ค้นหาคำตอบ และ เพิ่มเติมความรู้ 4. ทักษะการบันทึกหรือถ่ายทอดเรื่องราว การแสดงความคิดเห็น การสร้างความ เข้าใจ และการแนะนำให้คำปรึกษา

การประเมินและติดตามผลการอบรมพัฒนา

รายละเอียดผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริม
ทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน นำเสนอในตารางที่ 4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทาง
ภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

รายการ	$\bar{x}$	<i>SD.</i>
1. การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการสอนระดับ ปฐมวัยเป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจที่สุด	4.33	0.78

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน (ต่อ)

รายการ	$\bar{x}$	<i>SD.</i>
2. การเป็นครูปฐมวัยนั้นไม่ยากเกินไปนักแต่ต้องฝึกฝนทักษะทางภาษา	4.32	0.65
3. สิ่งสำคัญของการเป็นครูปฐมวัย คือ การสื่อสารทักษะทางภาษา	4.57	0.75
4. การสอนระดับปฐมวัยนั้นควรใช้ทักษะทางภาษาที่มีรูปแบบง่าย สามารถนำไปใช้ได้	4.44	0.77
5. การเป็นครูปฐมวัยทำให้ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ	4.11	0.68
6. การสื่อสารกับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินไป น่าสนใจ และก็ได้	4.35	0.71
7. หลังจากอบรมการพัฒนาทักษะทางภาษาแล้ว ทำให้ข้าพเจ้ายกความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสอน	4.25	0.71
8. ข้าพเจ้ามั่นใจว่า ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้ไปแนะนำผู้อื่นได้	4.35	0.62
9. การใช้ทักษะทางภาษาที่เหมาะสม สามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรม	4.25	0.70
10. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าการสอนระดับปฐมวัยที่เน้นด้านทักษะทางภาษา ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย	4.48	0.68
สรุป	4.35	0.71

จากตารางที่ 4.9 พบว่า เจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, *SD.* = 0.71) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า คะแนนที่มีค่าสูงสุด คือ สิ่งสำคัญของการเป็นครูปฐมวัย คือ การสื่อสารทักษะทางภาษา ($\bar{x} = 4.57$, *SD.* = 0.75) และคะแนนที่มีค่าต่ำสุด คือ การเป็นครูปฐมวัยทำให้ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.11$, *SD.* = 0.68)

รายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่อการใช้อสื่อด้าน ภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน นำเสนอในตารางที่ 4.10 ดังนี้

ตารางที่ 4.10 ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีต่อการใช้อุปกรณ์ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

รายการ	$\bar{x}$	<i>SD.</i>
<u>ด้านเนื้อหา/เนื้อเพลง</u>		
1. ความชัดเจนของเนื้อหา/เนื้อเพลง	4.21	0.61
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา/เนื้อเพลง	4.33	0.72
3. ระดับความยากของเนื้อหา/เนื้อเพลง	3.98	0.64
4. ความน่าสนใจของเนื้อหา/เนื้อเพลง	4.42	0.75
5. เนื้อหา/เนื้อเพลง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาปริญญาตรี	4.50	0.77
สรุป	4.29	0.70
<u>ด้านภาษา</u>		
6. ภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน	4.45	0.68
7. เรียบเรียงภาษาได้เหมาะสม	4.38	0.70
8. ภาษาเข้าใจง่าย	4.51	0.75
9. ใช้ภาษาสื่อความหมายชัดเจน	4.44	0.69
10. ใช้ภาษาได้เหมาะสม	4.22	0.72
สรุป	4.40	0.71
<u>ด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา</u>		
11. รูปภาพ คำ ข้อความ มีความสอดคล้องและสื่อความหมาย	4.55	0.70
12. ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร มีความเหมาะสม ชัดเจน	4.35	0.65
13. ขนาดของรูปภาพเหมาะสม	4.47	0.72
14. เสียงชัดเจน เหมาะสม	4.40	0.68
15. การนำเสนอเข้าใจง่าย	4.50	0.75
สรุป	4.45	0.70
สรุป	4.38	0.70

* เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ย มีดังนี้

4.51-5.00 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

(บุญชม ศรีสะอาด, 2543)

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรีต่อการใช้อีสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา/เนื้อเพลง ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ เนื้อหา/เนื้อเพลง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาปริญญาตรี ($\bar{X} = 4.50$, $SD. = 0.64$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ระดับความยากของเนื้อหา/เนื้อเพลง ด้านภาษา ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ภาษาเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 4.51$, $SD. = 0.75$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ใช้ภาษาได้เหมาะสม ($\bar{X} = 4.22$, $SD. = 0.72$) ด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปภาพ คำข้อความ มีความสอดคล้องและสื่อความหมาย ($\bar{X} = 4.55$, $SD. = 0.70$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร มีความเหมาะสม ชัดเจน ($\bar{X} = 4.35$, $SD. = 0.65$)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และ เพื่อวิจัยและพัฒนาสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R&D) ประชากร ได้แก่ นักศึกษาภาคปกติสาขาการศึกษาปฐมวัย และกลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย จำนวน 3 แห่ง ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน จำนวน 150 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งตามขั้นตอนในการวิจัย ดังนี้ ระยะเวลาที่ 1 แบบสำรวจความคิดเห็นการพัฒนาตนเองทางด้านทักษะทางภาษา แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จำนวน 20 ข้อ ระยะเวลาที่ 2 การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ได้พัฒนาสื่อ นวัตกรรม เป็นเพลงพื้นบ้าน 4 เพลง คือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ระยะเวลาที่ 3 การอบรมพัฒนา ใช้วิธีการอบรมเชิงปฏิบัติการ จำนวน 6 ชั่วโมง ระยะเวลาที่ 4 มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 2 เครื่องมือ ได้แก่ แบบทดสอบเพื่อวัดเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน จำนวน 10 ข้อ และแบบสำรวจความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน 3 ด้าน คือ ด้านเนื้อหา/เนื้อเพลง ด้านภาษา และด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

ฉบับที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการพื้นฐานเพื่อพัฒนานนใช้สื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ตอนที่ 1 พบว่า นักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 91.94 ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 2 และ ชั้นปีที่ 3 จำนวนชั้นปีละ 44 คน คิดเป็นร้อยละ 29.33 นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับทักษะทางภาษา จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 68.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัย 3-5 ครั้ง จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 48.00 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน 1-3 ครั้ง จำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 58.67 ตอนที่ 2 พบว่า คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการฟัง ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการฟัง ลำดับที่ 1

รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การฟังโดยไม่มียกข้อต่อผู้พูดหรือต่อเรื่องที่พูด ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.54$) ลำดับที่ 2 คือ การนำแนวคิดในการฟังมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 4.11$, $SD. = 0.71$) ลำดับที่ 3 คือ การพิจารณาคุณค่าและประโยชน์จากเรื่องที่ฟัง ($\bar{x} = 4.08$, $SD. = 0.72$) ลำดับที่ 4 คือ การจดบันทึกบททวนสาระ ($\bar{x} = 4.03$, $SD. = 0.74$) ลำดับที่ 5 คือ การจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญจากการฟังให้ได้ ($\bar{x} = 4.00$, $SD. = 0.64$)

เมื่อพิจารณา คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการพูด ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.34$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการพูด ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การเลือกเรื่องที่จะพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.54$) ลำดับที่ 2 คือ การประเมินการพูดเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง ($\bar{x} = 4.41$, $SD. = 0.71$) ลำดับที่ 3 คือ การกำหนดจุดมุ่งหมาย เตรียมการพูดให้ชัดเจน ($\bar{x} = 4.33$, $SD. = 0.74$) ลำดับที่ 4 คือ มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่จะพูด ($\bar{x} = 4.28$, $SD. = 0.72$) ลำดับที่ 5 คือ การฝึกซ้อมจริงก่อนพูด ($\bar{x} = 4.20$, $SD. = 0.66$)

เมื่อพิจารณา คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการอ่าน ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.07$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการอ่าน ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ การพิจารณาและแยกสิ่งที่อ่านตามจุดหมาย ($\bar{x} = 4.12$, $SD. = 0.65$) ลำดับที่ 2 คือ การอ่านงานหลากหลายประเภท ($\bar{x} = 4.07$, $SD. = 0.75$) ลำดับที่ 3 คือ การจดบันทึกสาระสำคัญของงานที่อ่าน ($\bar{x} = 4.04$, $SD. = 0.77$) ลำดับที่ 4 การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน ($\bar{x} = 4.03$, $SD. = 0.78$) ลำดับที่ 5 คือ การกวาดสายตาดูเนื้อหาอย่างคร่าวๆ ($\bar{x} = 4.01$, $SD. = 0.68$) และสุดท้าย เมื่อพิจารณาถึง คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางการเขียนในภาพรวมมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า เมื่อเรียงลำดับคะแนนความสำคัญที่มีค่าสูงสุดไปจนถึงค่าคะแนนความต่ำสุด ด้านการเขียน ลำดับที่ 1 รายการที่มีความสำคัญสูงสุด คือ เขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา ($\bar{x} = 4.57$, $SD. = 0.75$) ลำดับที่ 2 คือ การเขียนเรียบเรียงประโยค ($\bar{x} = 4.44$, $SD. = 0.77$) ลำดับที่ 3 คือ การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องชัดเจน ($\bar{x} = 4.33$, $SD. = 0.78$) ลำดับที่ 4 เขียนให้เหมาะสมกับระดับของภาษา ($\bar{x} = 4.32$, $SD. = 0.65$) ลำดับที่ 5 คือ การเขียนโดยใช้ไวยากรณ์ คำพังเพย ($\bar{x} = 4.11$, $SD. = 0.68$)

ฉบับที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน พบว่า เจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ในภาพรวม มีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$, $SD. = 0.71$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า คะแนนที่มีค่าสูงสุด คือ สิ่งสำคัญของการเป็น

ครูปฐมวัย คือ การสื่อสารทักษะทางภาษา ($\bar{x} = 4.57$, $SD. = 0.75$) และคะแนนที่มีค่าต่ำสุด คือ การเป็นครูปฐมวัยทำให้ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ ($\bar{x} = 4.11$, $SD. = 0.68$)

ฉบับที่ 3 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่อการใช้สื่อด้าน ภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่อการใช้สื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) ซึ่งเมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา/เนื้อเพลง ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.29$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ เนื้อหา/เนื้อเพลง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษาปฐมวัย ($\bar{x} = 4.50$, $SD. = 0.64$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยสุด คือ ระดับความยากของเนื้อหา/เนื้อเพลง ด้านภาษา ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.40$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ ภาษาเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.51$, $SD. = 0.75$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยสุด คือ ใช้ภาษาได้เหมาะสม ($\bar{x} = 4.22$, $SD. = 0.72$) ด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.45$) รายการที่มีความพึงพอใจสูงสุด คือ รูปภาพ คำข้อความ มีความสอดคล้องและสื่อความหมาย ($\bar{x} = 4.55$, $SD. = 0.70$) และรายการที่มีความพึงพอใจน้อยสุด คือ ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร มีความเหมาะสม ชัดเจน ($\bar{x} = 4.35$, $SD. = 0.65$)

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และเพื่อวิจัยและพัฒนาสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ผู้วิจัยจะดำเนินการอภิปรายผลการวิจัยกับจุดประสงค์ ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงพฤติกรรมการใช้สื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน จะพบว่า นักศึกษาสามารถเลือกใช้สื่อและกิจกรรมได้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยมากขึ้น ทำให้เด็กพัฒนาทางภาษาได้เหมาะสมและส่งเสริมพัฒนาการอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี และคณะ (2535) ได้กล่าวว่า เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาเพื่อใช้ในการคิดและสื่อความหมาย การปรับตัวรับความรู้ใหม่เด็กสามารถใช้ภาษาในการติดต่อกับผู้อื่นทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ วราภรณ์ รักริวิจัย (2538) ที่กล่าวว่า ภาษามีความสำคัญกับเด็กมาก เพราะการอยู่ในสังคมเด็กจะต้องสื่อสารกับผู้อื่นด้วยวิธีการพูด การอ่าน การฟังและการเขียน การที่เด็กมีความอยากรู้อยากเห็นชอบซักถามอยู่เสมอ

จึงจำเป็นต้องใช้ภาษาในการพูดสื่อความหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของเด็กในการเรียนรู้ ภาษาของเด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับระบบเสียงเป็นสำคัญ เด็กจะเรียนรู้ภาษาได้จากการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภาษาจึงเป็นพฤติกรรมชนิดหนึ่งที่ช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้การปรับตัวในสังคม ช่วยให้เด็กเกิดความรู้สึกรับรู้มั่นคง

ประเด็นที่สอง คือ การพัฒนาสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษา หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ต่อการใช้สื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน จะพบว่า สื่อสามารถส่งเสริมทักษะทางภาษากับให้เด็กปฐมวัยอย่างแท้จริง ดังคำกล่าวของ สุภาวดี ศรีวรรณะ (2542) ได้อธิบายถึงแนวทางการส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการทางภาษาที่ดีส่วนใหญ่จะใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือสอดแทรกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ซึ่งกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กควรสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กตามระดับอายุต่างๆ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. นักศึกษาสามารถนำสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ไปใช้ในการประกอบอาชีพได้ต่อไปในอนาคต โดยสามารถเลือกนำมาใช้ได้ตามความสะดวก ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดเวลา บุคคล และสถานที่
2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย หรือประเพณีไทยมากขึ้น เนื่องจากในอนาคต วัฒนธรรม หรือประเพณีไทยที่สวยงาม อาจถูกเปลี่ยนแปลงไปได้

บรรณานุกรม

บรรณานุกรมภาษาไทย

- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2542). *การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน 3-5 ขวบ*. กรุงเทพฯ : โชติสุขการพิมพ์.
- จเร สำอางค์. (2550). *สมองดี ดนตรีทำได้ Music Can Do*. กรุงเทพฯ : บริษัทพรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด.
- ฉนา เตมีรักษ์. (2554). *การเปรียบเทียบความสามารถด้านมิติสัมพันธ์ระหว่างเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลง โมสาร์ทกับเด็กปฐมวัยที่ฟังเพลงพื้นบ้านอีสาน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โตะแผนกปฐมวัยศึกษา. (2558). *ผังห้องเรียนปฐมวัย*. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2558. จาก <http://www.facebook.com/ThailandECE/>.
- ทิตนา เขมมณี และคณะ. (2535). *หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย*. กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานวิจัย ฝ่ายวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นภเนตร ธรรมบวร. (2545). *การประเมินผลพัฒนาการเด็กปฐมวัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นริสนันท์ เดชสุระ. (2553). *การพัฒนาโปรแกรมการจัดประสบการณ์ทางดนตรี กิจกรรมเคลื่อนไหว และเพลงพื้นบ้านไทยเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านการเรียนรู้คำศัพท์และการพูด*. กรุงเทพฯ : สภาการศึกษา.
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2536). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานศึกษานิเทศก์.
- น้ำผึ้ง ทวีพรปฐมกุล. (2551). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลตามการรับรู้ของผู้บริหารและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นัยนา ขนอเนว. (2540). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูอนุบาลในทัศนะของผู้บริหารโรงเรียน ครูโรงเรียนอนุบาลและผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนอนุบาล สำนักคณะกรรมการการศึกษา เอกชน เขตการศึกษา 1*. วิทยานิพนธ์ การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- บุษบง ตันติวงษ์. (2541). *นวัตกรรมการสอนภาษาที่บรรณาธิในการอ่านเขียนของเด็ก*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปิยะนาถ เกิดโกคา. (2549). *การศึกษาความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เพลงพื้นบ้าน*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ผะอับ โปะชะกะฤกษ์. (2541). *ลักษณะเฉพาะของภาษาไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : อักษรพิทยา.
- พรรณราย คำโสภา. (2543). *การวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านกัณฑ์ของหมู่บ้านดงมัน จังหวัดสุรินทร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2538). *เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมการสอนปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 11-15*. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : เอพีกราฟฟิกส์ ดีไซน์.
- รุ่งนภา วุฒิ. (2543). *ผลของการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปริศนาคำทายแบบโปรแกรมเส้นตรงและการใช้ปริศนาคำทายทั่วไปที่มีต่อความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ละออ ชูติกร. (2536). *การเล่นและเกมสำหรับเด็กปฐมวัย ใน เอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1-7*. นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วรภรณ์ รักรวิชัย. (2538). *การศึกษาก่อนวัยเรียน*. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อัดสำเนา.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2544). *การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สามัญศึกษา, กรม. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และการวิเคราะห์สาระสำคัญ*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สุกัญญา สุฉายา. (2525). *เพลงปฎิพากย์ : บทเพลงแห่งปฎิภาณของชาวบ้านไทย*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- สุกัญญา ภัทราชัย. (2533). *เพลงพื้นบ้านกับการถ่ายทอดวรรณคดี*. ทุนวิจัยคณะอักษรศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุพัตรา สุภาพ. (2540). *สังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุภาวดี ศรีวรรณนะ. (2542). *พัฒนาการทางภาษาของเด็กปฐมวัยและวิธีการส่งเสริม*. นครสวรรค์ : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏนครสวรรค์.
- สุภักดิ์ อนุกุล และวลัยพร นิมสุจริต. (2546). *เพลงพื้นบ้านภาคกลางและภาคตะวันตก*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- อรัญญา เพิ่มพีรพัฒน์. (2548). *การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อเสริมประสบการณ์*. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

- อารี สิ้นหนวี. (2537). *นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ*. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.
อัสสำเนา.
- อัมพิกา แสงปิ่น. (2554). *ผลของการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเพื่ออนุรักษ์เพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษา
นอกระบบ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัด
นนทบุรี*. ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เอนก นาวิกมูล. (2537). *เพลงพื้นบ้านภาคกลาง*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- เอนก นาวิกมูล. (2527). *เพลงนอกศตวรรษ*. กรุงเทพฯ : มติชน.
- อุทัย ดุลยเกษม. (2547). *ยุทธศาสตร์สังคมไทยในการสร้างวิถีแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: องค์การค้ำ
คุรุสภา.
- อุทัยวรรณ ตันหยง. (2542). *หลักภาษาไทย*. ลพบุรี : คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

บรรณานุกรมภาษาต่างประเทศ

- Cockerton, T.,S. Moore and D.Norman. (1997). "Cognitive test performance and
background music". *Perceptual and Motor Skills*. 1997. 85(2):1435-8.
- Colker, L.J. (2008). *Twelve Characteristics of Effective Early Childhood Teachers*.
Journal of the National Asssocation for the Education of Young Children.
USA : Science and Education Publishing.
- Dale, E. (1969). *The cone of experience in audio-visual methods in teaching*.
New York : Dryden Press.
- Downing, J. and D. Thackray. (1971). *Reading readiness*. London : University of
London Press.
- Konrad, Elaine M. (1989). *Developing thinking skills with from several cultures*.
Massachusetts : University of Massachusetts.
- Mary Bonomo Finocchiaro and Christopher Brumfit. (1983). *The Functional-Notional
Approach*. Great Britain : Oxford University.
- Merriam, Alan P. (1964). *Anthropology of music*. Chicago : University Press.

Paulston, C.B. (1985). *Linguistic Consequences of Ethnicity and Nationalism in Multilingual Settings*. Paper delivered at the Conference of Educational Policies and the Minority Social Groups, OECD, Paris.

Stephen D.Krashen and Tracy D.Terrell. (1983). *The Natural Approach*. Great Britain : T.J.International Ltd.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

แบบสอบถามคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ข้อมูลที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งจะเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญและเป็นประโยชน์กับนักศึกษาที่กำลังศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำไปประกอบอาชีพต่อไป

1. ผู้ตอบแบบสอบถามฉบับนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี
2. แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาระดับปริญญาตรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน จำนวน 20 ข้อ

ขอขอบพระคุณอย่างยิ่งสำหรับความร่วมมือ ข้อมูลของท่านจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาครูปริญญาตรีต่อไป

ตอนที่ 1

สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง ให้ท่านพิจารณาข้อความในแต่ละข้อความ แล้วขีดเครื่องหมาย ✓ ลงใน และเติมคำลงในช่องว่าง

1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 เพศ

ชาย

หญิง

1.2 ชั้นปีที่กำลังศึกษา

ปี 1

ปี 2

ปี 3

ปี 4

ปี 5

1.3 ท่านเคยได้รับรางวัลเกี่ยวกับการใช้ทักษะทางภาษาหรือไม่

เคย

ไม่เคย

1.4 ท่านมีประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กปฐมวัยมากน้อยเพียงใด

ไม่มีประสบการณ์

ต่ำกว่า 3 ครั้ง

3-5 ครั้ง

5-10 ครั้ง

10 ครั้ง ขึ้นไป

1.5 ท่านมีประสบการณ์เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านมากน้อยเพียงใด

ไม่มีประสบการณ์

ต่ำกว่า 3 ครั้ง

3-5 ครั้ง

5-10 ครั้ง

10 ครั้ง ขึ้นไป

ตอนที่ 2

คุณลักษณะครูที่พึงประสงค์ด้านทักษะทางด้านภาษา 4 ด้าน

โปรดพิจารณาประเด็นคำถามต่อไปนี้ว่า ท่านคิดว่าหัวข้อใดมีความสำคัญในระดับใด

- 5 หมายถึง มีความสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษาสำหรับครูปฐมวัย ระดับมากที่สุด
 4 หมายถึง มีความสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษาสำหรับครูปฐมวัย ระดับมาก
 3 หมายถึง มีความสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษาสำหรับครูปฐมวัย ระดับปานกลาง
 2 หมายถึง มีความสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษาสำหรับครูปฐมวัย ระดับน้อย
 1 หมายถึง มีความสำคัญในการใช้ทักษะทางภาษาสำหรับครูปฐมวัย ระดับน้อยที่สุด

ประเด็นคำถาม	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ทักษะการฟัง					
1. การจับใจความสำคัญหรือสาระสำคัญจากการฟังให้ได้					
2. การพิจารณาคุณค่าและประโยชน์จากเรื่องที่ฟัง					
3. การนำแนวคิดในการฟังมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน					
4. การจดบันทึกบททวนสาระ					
5. การฟังโดยไม่มือคติดต่อผู้พูดหรือต่อเรื่องที่พูด					
ทักษะการพูด					
6. มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในหัวข้อที่จะพูด					
7. การกำหนดจุดมุ่งหมาย เตรียมการพูดให้ชัดเจน					
8. การเลือกเรื่องที่จะพูดให้เหมาะสมกับผู้ฟัง					

ประเด็นคำถาม	ระดับความสำคัญ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
9. การฝึกซ้อมจริงก่อนพูด					
10. การประเมินการพูดเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง					
ทักษะการอ่าน					
11. การจับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน					
12. การพิจารณาและแยกสิ่งที่อ่านตามจุดหมาย					
13. การอ่านงานหลากหลายประเภท					
14. การจดบันทึกสาระสำคัญของงานที่อ่าน					
15. การกวาดสายตาดูเนื้อหาอย่างคร่าวๆ					
ทักษะการเขียน					
16. การใช้ถ้อยคำให้ถูกต้องชัดเจนตรงตามความหมาย					
17. เขียนให้เหมาะสมกับระดับของภาษา					
18. เขียนให้ถูกต้องตามหลักภาษา					
19. การเขียนเรียงเรียงประโยค					
20. การเขียนโดยใช้โวหาร สำนวน คำพังเพย สุภาษิต					

ภาคผนวก ข

แบบประเมินเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลง
ที่บ้าน

แบบประเมินเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่าน กิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

คำชี้แจง

แบบประเมินเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเจตคติที่มีต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน หลังจากที่ผู้เข้าอบรมได้ทำการอบรมเชิงปฏิบัติการเสร็จเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นข้อคำถามที่มีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์เพื่อการพัฒนาการศึกษาในทักษะด้านอื่นๆต่อไป

ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นคำถามในแต่ละด้านของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับระดับความคิดเห็นด้านเจตคติ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการตอบ ขอให้ท่านใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้านเจตคติต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้านเจตคติต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้านเจตคติต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้านเจตคติต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง มีระดับความคิดเห็นด้านเจตคติต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความคิดเห็นด้านเจตคติ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
1. การที่ท่านได้มีความรู้ความสามารถในการสอนระดับปฐมวัยเป็นสิ่งที่ท่านภาคภูมิใจที่สุด					
2. การเป็นครูปฐมวัยนั้นไม่ยากเกินไปนักแต่ต้องฝึกฝนทักษะทางภาษา					
3. สิ่งสำคัญของการเป็นครูปฐมวัย คือ การสื่อสารทักษะทางภาษา					
4. การสอนระดับปฐมวัยนั้นควรใช้ทักษะทางภาษาที่มีรูปแบบง่าย สามารถนำไปใช้ได้					
5. การเป็นครูปฐมวัยทำให้ได้พัฒนาตนเองอยู่เสมอ					
6. การสื่อสารกับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่ไม่ยากเกินไป น่าสนใจ และก็ได้					
7. หลังจากอบรมการพัฒนาทักษะทางภาษาแล้ว ทำให้ข้าพเจ้าอยากนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการสอน					
8. ข้าพเจ้ามั่นใจว่า ข้าพเจ้าสามารถนำความรู้ที่ได้รับในครั้งนี้นำไปแนะนำผู้อื่นได้					
9. การใช้ทักษะทางภาษาที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้กับทุกกิจกรรม					
10. ข้าพเจ้าเชื่อมั่นว่าการสอนระดับปฐมวัยที่เน้นด้านทักษะทางภาษา ทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ง่าย					

ภาคผนวก ค

แบบวัดความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการใช้งานสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่อการใช้งานสื่อ ด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

คำชี้แจง

แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ต่อการใช้งานสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาปฐมวัยต่อสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน ข้อมูลที่ได้จะนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับนักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ขอให้ท่านพิจารณาประเด็นคำถามในแต่ละด้านของสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องท้ายข้อความที่ตรงกับระดับพึงพอใจ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการตอบ ขอให้ท่านใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคุณภาพเป็น 5 ระดับ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความพึงพอใจสื่อด้านภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
ด้านเนื้อหา/เนื้อเพลง					
1. ความชัดเจนของเนื้อหา/เนื้อเพลง					
2. ความเหมาะสมของเนื้อหา/เนื้อเพลง					
3. ระดับของความยากของเนื้อหา/เนื้อเพลง					
4. ความน่าสนใจของเนื้อหา/เนื้อเพลง					
5. เนื้อหา/เนื้อเพลงสอดคล้องกับ					

รายการ	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)
วัตถุประสงค์การศึกษาปฐมวัย					
ด้านภาษา					
6. ภาษาเหมาะสมกับผู้เรียน					
7. เรียบเรียงภาษาได้เหมาะสม					
8. ภาษาเข้าใจง่าย					
9. ใช้ภาษาสื่อความหมายชัดเจน					
10. ใช้ภาษาได้เหมาะสม					
ด้านสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา					
11. รูปภาพ คำ ข้อความ มีความ สอดคล้องและสื่อความหมาย					
12. ขนาดตัวอักษรและรูปแบบตัวอักษร มีความเหมาะสม ชัดเจน					
13. ขนาดของรูปภาพเหมาะสม					
14. เสียงร้องชัดเจน เหมาะสม					
15. น้ำเสียง เหมาะสมกับเนื้อหา					

ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง

กำหนดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

กำหนดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ
การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้านสำหรับ
นักศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

08.30-09.00	ลงทะเบียน
09.00-09.10	กิจกรรมทักทาย สวัสดิ์
09.10-09.20	แจ้งวัตถุประสงค์ของการอบรมเชิงปฏิบัติการ
09.30-09.45	ทดสอบความรู้ทักษะทางภาษาเบื้องต้น
09.45-10.30	ความสำคัญและความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร สำหรับครู
10.30-10.45	พักรับประทานอาหารว่าง
10.45-12.00	การใช้ทักษะทางภาษา ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน สำหรับ ครู
12.00-13.00	พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.00-14.30	แนวทางการพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน แบ่งกลุ่มจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษา
14.30-14.45	พักรับประทานอาหารว่าง
14.45-16.00	การพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน (ต่อ)
16.00-16.15	อภิปรายถึงทักษะที่ได้รับจากกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรม เพลงพื้นบ้าน
16.15-16.45	ทดสอบและประเมินความรู้ทักษะทางภาษา 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน การเขียน ของผู้เข้าอบรม
16.45-17.00	สรุปกิจกรรมพัฒนาทักษะทางภาษาผ่านกิจกรรมเพลงพื้นบ้าน

ภาคผนวก จ

เนื้อเพลงและสื่อส่งเสริมทักษะทางภาษาผ่านเพลงพื้นบ้าน

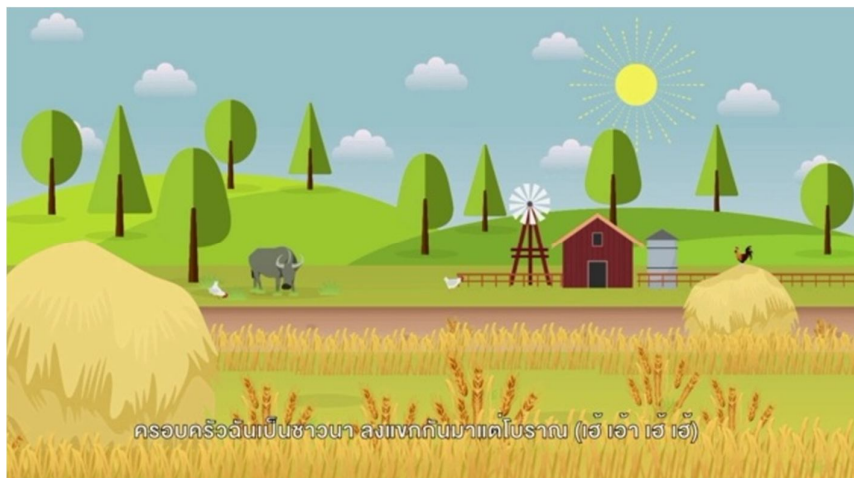
เพลง เกี่ยวข้าว ชุด “ลงแขกกันเถอะ”

คำร้อง : น้ำเศก

ทำนอง : เพลงเกี่ยวข้าว

เอ้อ เออ ชะเอ็งเงย ชะเอ็งเงย เอ็งเงย (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 เอ้ยทุกวันนี้สุพรรณบ้านหนู คุณย่าคุณปู่ท่านดูขยัน (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 ครอบครัวยังเป็นชาวนา ลงแขกกันมาแต่โบราณ (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 จำได้นะใครต้องไปช่วยเกี่ยว อีกเหนื่อยเดียวเดียวเขามาช่วยฉัน (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 ไม่มีการจ้างด้วยเงินด้วยทอง ตอบแทนพี่น้องไปด้วยอาหาร (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 คูฉี่ ต้มยำ แกงไก่แกงหมู น้ำพริกปลาทุตงกวาแตงร้าน (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 น้ำเปล่าน้ำเย็นเป็นธรรมชาติ ที่ต้องไม่ขาดก็คือของหวาน (เฮ้ เอ้า เฮ้ เฮ้)
 สืบทอดประเพณีกันเถิดท่าน อย่าให้สูญพันธุ์ลงแขกเอ๋ย
 (เอ้อ เอ้อ แขกเอ๋ย สืบประเพณีกันเถิดท่าน อย่าให้สูญพันธุ์ลงแขกเอ๋ย)

ภาพเคลื่อนไหวประกอบเพลง เกี่ยวข้าว ชุด “ลงแขกกันเถอะ”

เพลง ลำตัด ชุด “เด็กดีศรีสุพรรณ”

คำร้อง : น้ำเศก

ทำนอง : เพลงลำตัด

ลำเอ๋ยลำตัด หนูเพิ่งฝึกหัดเรียนร้องกับคุณครู (ซ้า) ไม่ทำเสียชื่อเด็กสุพรรณ (ซ้า)

เชิญทุก ๆ ท่านมาช่วยกันชมดู...

ถึงหนูเป็นเด็กน้อย	ค่อย ๆ รู้ ค่อย ๆ เรียน
กออากาศก็เขียน	อังกฤษก็เรียน ไอ ยู
หนึ่งบวกหนึ่งเป็นสอง	สองบวกสองเป็นสี่
รู้กราบไหว้สวัสดี	ขอโทษมีจากพวกหนู
เชื่อฟังคุณครูอาจารย์	อยู่บ้านเชื่อฟังแม่พ่อ
พูดจาสุภาพหนอ	คำด่าทอไม่น่าดู
ใครบอกว่าไม่น่าดู	ต้องบอกว่าไม่น่าฟัง
ก็ควรจะต้องทั้งสองอย่าง	ทั้งไม่น่าฟังและไม่น่าดู
ลำตัดพวกหนูดูวกรวน	เลยไม่เห็นมีคนเขาปรบมือ
บอกแล้วไงต้องไม่เสียชื่อ	ช่วยกันปรบมือหน่อยนะคนดู..

ลำเอ๋ยลำตัด หนูเพิ่งฝึกหัดร้องกับคุณครู (ซ้า) ไม่ทำเสียชื่อเด็กสุพรรณ (ซ้า)

เชิญทุก ๆ ท่านมาช่วยกันชมดู..เบิกฟ้า

ภาพเคลื่อนไหวประกอบเพลง ลำตัด ชุด “เด็กดีศรีสุพรรณ”

เพลง ฉ่อย ชุด”หนูรักแม่”

คำร้อง : น้ำเศก

ทำนอง : เพลงฉ่อย

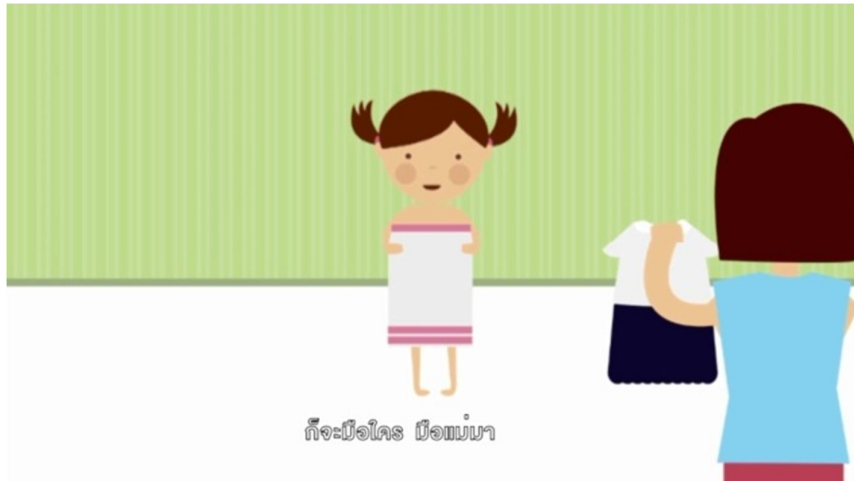
องโง ่องโง โง่อง จิงโง้ย

ตื่นเช้าขึ้นมา	เสียงแม่มาปลุก
หนูก็เลยรีบลุก	ไปล้างหน้า
บ้วนปากแปรงฟัน	ถือขันใบใหญ่
แปรงไปบ้วนไป	เลอะหน้าเลอะตา
อาบน้ำถูสบู่	ดูตุลิกทุเล
แต่มันก็โอเค	อาบเองก็เข้าท่า
เช็ดตัวเสร็จสรรพ	ขยับจะปะแป้ง
อะไรมาห้อยต้องแต่ง	อยู่ตรงหน้า
หนูตึกกะใจ	เกือบได้ร้องลั่น
เอ้ามือนี้ใครกัน	โผล่ออกมา
พร้อมกับชูชูดนักเรียน	ชี้ต่อมาใหม่ ๆ
ก็จะมีใคร	มือแม่มา
ช่วยจัดช่วยแจง	แต่งตัวจนเรียบร้อย
หนูพนมมือน้อย ๆ	กราบลงตักมารดา

เอ้อชา เอ้อซ่า ชาชะฉ่าชา หนูรักแม่...

ภาพเคลื่อนไหวประกอบเพลง ฉ่อย ชุด”หนูรักแม่”

เพลง อีแซว ชุด “ค.ควายไถนา”

คำร้อง : น้ำเศก

ทำนอง : เพลงอีแซว

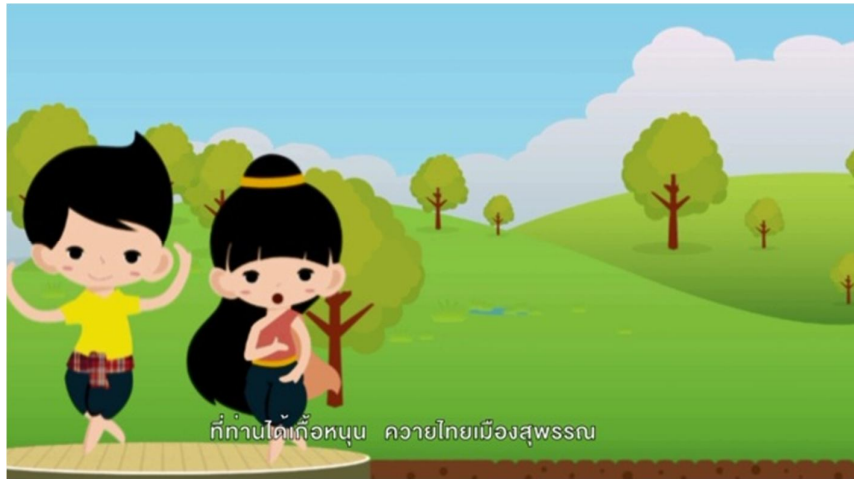
ไอ้มาเถิดหนากระไร แม่มา (ซ้ำ) เร็ว ๆ อย่าซ้ำรีบลุกขึ้นมาช่วยกัน... เออ...

กราบสวัสดี ท่านผู้มีพระคุณ ...เออ...
 ที่ท่านได้เกื้อหนุน ควายไทยเมืองสุพรรณ
 บ้านเกิดของเรา เป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำ
 ทั้งอุ่ทองอุ่ถ้ำ กลายเป็นตำนาน
 ของดีทั้งนั้น ต้องช่วยกันรักษา
 ทั้งผืนไร่ผืนนา อย่าให้เป็นโรงงาน
 ได้โรงเรียนควายไทย ของสมเด็จพระเทพ ...เออ....
 ได้โรงเรียนควายไทย สมเด็จพระเทพ
 มาช่วยกันทำกำเก็บ ทำกันแบบโบราณ
 ได้ลูบหัวตัวน้อย ควายลูกแหง
 เดินลุยน้ำตามแม่ ดูช่างเบิกบาน
 ได้ชื่นชมควายหนุ่ม กำลังไถนา
 ทั้งลากไถทั้งกินหญ้า น้าอัศจรรย์
 ทั้งผู้คนทั้งฝูงควาย ต่างก็ชื่นมื่น
 ต้นกอข้าวเขียวสดชื่น ได้เป็นผลงาน

ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา (ซ้ำ) เร็ว ๆ อย่าซ้ำรีบลุกขึ้นมาช่วยกัน..เออ...

ภาพเคลื่อนไหวประกอบเพลง อีแซว ชุด “ค.ควายไถนา”

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ไทย) นางฉลาพิชญ์ บุญจิตสิทธิ์ศักดิ์
(อังกฤษ) Mrs.Chalapich Boonchitsitsak
2. หมายเลขบัตรประชาชน 3 1206 00481 259
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
4. หน่วยงาน สถานที่ติดต่อ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี
52 หมู่ 7 ถ.สุพรรณบุรี-ป่าโมก ต.โคกโคเต่า อ.เมือง จ. สุพรรณบุรี 72000 โทร. 035-550-593 ต่อ 6653 โทรศัพท์มือถือ 081-7339877 แฟกซ์ 035-550-593 ต่อ 9527 e-mail:
chalapich@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
ระดับปริญญาโท: ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553)
ระดับปริญญาตรี: ศิลปศาสตรบัณฑิต (ศศ.บ.) สาขาการโรงแรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ (2543)
6. สาขาวิชาที่ชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
- สาขาหลักสูตรและการสอน
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
7.1 การวิจัยนําร่องการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย สำหรับศตวรรษที่ 21 สำเร็จปี พ.ศ. 2556 (ทุนวิจัยสภาการศึกษา : ผู้ช่วยนักวิจัย)

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ไทย) นางสาวรัทธยา เชื้อกลาง
(อังกฤษ) Ms.Rattaya Chueklang
2. หมายเลขบัตรประชาชน 1 1014 00499 24 8
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์ประจำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
4. หน่วยงาน สถานที่ติดต่อ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต วิทยาเขตสุพรรณบุรี
52 หมู่ 7 ถ.สุพรรณบุรี-ป่าโมก ต.โคกโคเฒ่า อ.เมือง จ. สุพรรณบุรี 72000 โทร. 035-550-593 ต่อ 6653 แฟกซ์ 035-550-593 ต่อ 9527 e-mail: coolmai11@hotmail.com
5. ประวัติการศึกษา
ระดับปริญญาโท: ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553)
ระดับปริญญาตรี: การศึกษาศาสตรบัณฑิต (กศ.บ.) สาขาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (2549)
6. สาขาวิชาที่ชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
- สาขาหลักสูตรและการสอน
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
7.1 การวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย สำหรับศตวรรษที่ 21 สำเร็จปี พ.ศ. 2556 (ทุนวิจัยสภาการศึกษา : ผู้ช่วยนักวิจัย)

ประวัตินักวิจัย

1. ชื่อ-นามสกุล (ไทย) นางณัฐณี เจียรกุล
(อังกฤษ) Mrs.Nathinee Jiarakul
2. หมายเลขบัตรประชาชน 3 1005 00713 45 0
3. ตำแหน่งปัจจุบัน -
4. หน่วยงาน สถานที่ติดต่อ
มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
193/16 ถ.นนทบุรี ต.บางกระสอ อ.เมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี 11000 โทรศัพท์มือถือ 086-5000582 e-mail: nathinee.edu@gmail.com
5. ประวัติการศึกษา
ระดับปริญญาโท: ครุศาสตรมหาบัณฑิต (ค.ม.) สาขาการศึกษาปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553)
ระดับปริญญาตรี: นิเทศศาสตรบัณฑิต (นศ.บ.) สาขาวิชาวิทยาและสื่อสารการแสดง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548)
6. สาขาวิชาที่ชำนาญพิเศษ (แตกต่างจากวุฒิการศึกษา)
- ภาษาต่างประเทศ
7. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย
7.1 การวิจัยนำร่องการพัฒนาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย สำหรับศตวรรษที่ 21 สำเร็จปี พ.ศ. 2556 (ทุนวิจัยสภาการศึกษา : ผู้ช่วยนักวิจัย)